

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І ПЕРЕКЛАДУ**

**Кваліфіційна робота
магістра**

на тему **КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПОГОДИ В ІСПАНСЬКІЙ
ЛІНГВОКУЛЬТУРІ**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0350-і
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.051 романські мови та
літератури (переклад включно),
перша – іспанська
освітньої програми
Мова і література (іспанська)
Носаненко Тетяна Олексіївна

Керівник к.ф.н., Третяк Ю. Ю.

Рецензент к.ф.н., доц. Тарасюк І. В.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології

Кафедра романської філології і перекладу

Освітній рівень магістр

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська

Освітня програма Мова і література (іспанська)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

«_____» _____ 2021 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

Носаненко Тетяні Олексіївні _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проекту) «Концептуалізація погоди в іспанській лінгвокультурі» _____

Керівник кваліфікаційної роботи (проекту) _____ Третяк Юлія Юр'ївна,
к.ф.н., _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «8» квітня 2021 року № 566-с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту) _____
03 грудня 2021 р. _____

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту)
теоретичні засади концептології; словники іспанської мови; національна преса Іспанії (електронні видання): El País, Astronomía, El Periódico, El Tiempo digital, Qué, Ventanas al Universo _____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

1) здійснити огляд теоретичних джерел; 2) окреслити основну визначення концепту та його будову; 3) розглянути методику аналізу концепту; 4) виділити і дослідити номінативний, перцептивно-образний і ціннісний компонент концепту Погода _____

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Третяк Ю. Ю. к. ф. н.	12.05.2021	12.05.2021
Розділ 1	Третяк Ю. Ю. к. ф. н.	25.05.2021	25.05.2021
Розділ 2	Третяк Ю. Ю. к. ф. н.	11.11.2021	11.11.2021
Висновки	Третяк Ю. Ю. к. ф. н.	29.11.2021	29.11.2021

6. Дата видачі завдання __22.04.2021 р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	квітень 2021	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	травень 2021	виконано
3.	Написання вступу	травень 2021	виконано
4.	Написання першого теоретичного розділу	травень 2021	виконано
6.	Написання практичного розділу	вересень 2021	виконано
7.	Формулювання висновків	листопад 2021	виконано
8.	Проходження нормоконтролю	грудень 2021	виконано
9.	Одержання відгуку та рецензії	грудень 2021	виконано
10.	Захист	грудень 2021	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант

_____ (підпис)

Т. О. Носаненко

Керівник роботи

_____ (підпис)

Ю. Ю. Третяк

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер

_____ (підпис)

О. В. Телкова

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 85 стор., 60 джерел.

Об’єкт дослідження: концепт ПОГОДА в іспанській лінгвокультурі.

Мета роботи: аналіз структури та змісту лінгвокультурного концепту ПОГОДА в іспанській мові.

Теоретико-методологічні засади: роботи [Приходько, Попова, Карасик, Маслова, Стернін, Степанов], аналіз концепту ПОГОДА на матеріалі англійської [Попова, 2017], на матеріалі української [Шепітько, Волошина, 2009], російської мов [Карасик, 2010].

Отримані результати полягають у висновках, що концепт є ментальним утворенням, який характеризується складністю структури та неоднорідністю. У дослідженні були використані такі методи дослідження концепту: 1) семантичний аналіз слів-репрезентантів концепту, 2) етимологічний аналіз, 3) контекстуальний аналіз; 4) метафоричний аналіз; 5) паремійний аналіз; 6) лінгвістичний аналіз; 7) асоціативний експеримент.

Розглянута методика комплексного аналізу концептів дала можливість висвітлити особливості змісту і структури концепту Погода, виявити різноманітні мовні засоби репрезентації концепту, простежити особливості його реалізацій у контексті. Після проведення концептуального аналізу було описано зміст та особливості репрезентації понятійного, перцептивно-образного та ціннісного компоненту концепту Погода в іспанській лінгвокультурі.

Ключові слова: *концепт, іспанська лінгвокультура, погода, лінгвокогнітивна лінгвістика, понятійний компонент, перцептивно-образний компонент та ціннісний компонент концепт.*

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНА БАЗА ЛІНГВОКОГНІТИВНОГО АНАЛІЗУ КОНЦЕПТУ	7
1.1. До проблеми визначення концепту в сучасній лінгвістиці	7
1.2. Структурні характеристики концепту як ментального утворення.	10
1.3. Методика лінгвокогнітивного аналізу концепту ПОГОДА	14
РОЗДІЛ 2 РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ ПОГОДА В ІСПАНСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ	22
2.1. Особливості репрезентації понятійного компоненту концепту ПОГОДА засобами іспанської мови	22
2.2. Особливості репрезентації перцептивно-образного компоненту концепту ПОГОДА засобами іспанської мови	33
2.3. Особливості репрезентації ціннісного компоненту концепту ПОГОДА засобами іспанської мови	52
2.4. Інтерпретативний аналіз асоціацій слів на позначення концепту Погода у носіїв іспанської мови	65
ВИСНОВКИ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80
ДОДАТОК А	86

ВСТУП

Лінгвоконцептологія – це відносно нова галузь міждисциплінарного знання, що виникла наприкінці ХХ ст., у центрі уваги якої перебуває концепт – ментальне утворення зі складною структурою, дослідити яке можна за допомогою вичення мовних фактів. Ця наука зі своїм вже сформованим методологічним апаратом сприяє розвитку наукового знання як у межах власної галузі досліджень, так і в інших галузях науки.

Детальним дослідженням проблем лінгвоконцептології займалися такі вчені, як З. Д. Попова, В. І. Карасик, Ю. С. Степанов, В. А. Маслова, а також такі, серед яких А. М. Приходько та Л. Л. Лисиченко, Д. С. Ліхачов, Н. Мех, Т. В. Радзієвська, О. О. Селіванова, Н. В. Слухай, І. Чернишенко, Г. Яворська та ін.

Незважаючи на значну кількість досліджень присвячених концептології, концепт залишається недостатньо дослідженим. Зокрема, концепт Погода в іспанській лінгвокультурології розглядається вперше.

Актуальність роботи полягає у актуальності пошуку нових об'єктів для лінгвоконцептуального аналізу, як-от концепт ПОГОДА, адже його зміст виявляється відображенням не лише погодних умов певної території чи регіону, але й ставлення до них представників певної лінгвокультури, їх світосприйняття, способу мислення.

Так, **об'єктом** дослідження є концепт ПОГОДА в іспанській лінгвокультурі; **предметом** є лінгвокогнітивний аспект репрезентації концепту ПОГОДА в іспанській лінгвокультурі.

Мета роботи полягає в аналізі змісту та структури лінгвокультурного концепту ПОГОДА в іспанській мові. Мета роботи зумовила наступні **завдання**, які потрібно вирішити:

- 1) виявити сучасні підходи в лінгвістиці до проблеми дефініції концепту, вивчення його змісту та структури;

2) виявити особливості репрезентації понятійного компоненту концепту ПОГОДА в іспанській лінгвокультурі через вивчення сфери вживання слів на позначення метеорологічних явищ, фразеологічних одиниць тематики погодних умов в іспанській мові.

3) проаналізувати перцептивно-образний компонент концепту ПОГОДА в іспанській лінгвокультурі шляхом концептуального аналізу, пареміологічного аналізу, контекстуального аналізу.

4) дослідити ціннісний компонент концепту ПОГОДА в іспанській лінгвокультурі шляхом концептуального аналізу, пареміологічного аналізу, контекстуального аналізу.

5) організувати і провести асоціативний експеримент з метою інтерпретативного аналізу асоціацій носіїв іспанської мови, пов'язаних зі словами на позначення концепту ПОГОДА.

Матеріалом для дослідження послуговували мовні і мовленнєві одиниці, фразеологічні одиниці на позначення концепту Погода, вибрані методом суцільної вибірки із лексикографічних джерел, періодичних видань та літературних творів іспанської мови.

У роботі використовувався комплекс теоретичних та емпіричних **методів дослідження**: *метод концептуального аналізу, описовий метод, метод компонентного аналізу, лексикографічний метод, контекстуальний метод, асоціативний експеримент.*

Хоча в сучасній лінгвістиці вже зверталися до дослідження концепту ПОГОДА на матеріалі англійської [Попова, 2017], та на матеріалі української [Шепітько, Волошина, 2009], російської мов [Карасик, 2010], проте на матеріалі іспанської мови за нашими даними аналіз цього концепту робиться вперше, що і зумовлює **наукову новизну пропонованої роботи.**

Практичне значення дослідження полягає у можливості використовувати його результати в практиці викладання іспанської мови як іноземної, в теоретичних курсах з лексикології, спецкурсах та спецсемінарах з

лінгвокультурології та когнітивної лінгвістики, при укладанні описових словників концептів та лінгвокультурних тезаурусів.

Апробацію результатів здійснено на студентських конференціях «Різдвяні читання» факультету іноземної філології Запорізького національного університету, міжвузівській конференції "Молода наука". Основний зміст роботи знайшов своє відображення у 5 публікаціях:

1. Носаненко Т. О. Полісемія дієслів на позначення метеорологічних явищ (на матеріалі іспанської мови). *Різдвяні студентські наукові читання: Vita in lingua*. Запоріжжя : Запорізький національний університет. 2017. С. 183-184.
2. Носаненко Т. О. Поняття та структура концепту в сучасній лінгвістиці. *Різдвяні студентські наукові читання: Vita in lingua*. Запоріжжя : Запорізький національний університет. 2018. С. 159-160.
3. Носаненко Т. О. Паремійна профілізація концепту ПОГОДА в іспанській лінгвокультурі. *Різдвяні студентські наукові читання: Vita in lingua*. Запоріжжя : Запорізький національний університет. 2019. С. 102-103.
4. Носаненко Т. О. Ціннісні характеристики концепту ПОГОДА в іспанській лінгвокультурі. *Збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених «Молода наука – 2019»*: Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2019. Т. 2. С. 164-165.
5. Nosanenko T. O. Phraseological profiling of the concept WEATHER in Spanish linguoculture. *Topical issues of modern science, society and education. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference*. SPC "Sci-conf.com.ua". Kharkiv, Ukraine. 2021. Pp. 1530-1533. URL: <https://sci-conf.com.ua/v-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-topical-issues-of-modern-science-society-and-education-28-30-noyabrya-2021-goda-harkov-ukraina-arhiv/>.

Логіка дослідження зумовила **структуру роботи**: вступ, 2 розділи, висновки, список використаних джерел із 62 найменувань. Загальний обсяг 85 сторінок.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНА БАЗА ЛІНГВОКОГНІТИВНОГО АНАЛІЗУ КОНЦЕПТУ

1.1 До проблеми визначення концепту в сучасній лінгвістиці

В сучасній лінгвістичній науці досі немає єдиного підходу до питань щодо визначення концепту та його структури.

В. І. Карасик визначає концепт як багатовимірне смислове утворення, в якому виділяються поняттєва, образна і ціннісна або валоративна сторони» [Карасик 2002, с. 91].

В. А. Маслова визначає концепт як специфічне семантичне утворення («ментальна сутність»), що має лінгвокультурні особливості та характеризує представників певної культури. Дослідниця зазначає, що слугуючи відображенням народного світобачення, концепт є маркером мовної картини світу, вбираючи в себе значення слова, особистий і національно-історичний досвід [Маслова 2004, с. 47].

А. М. Приходько визначає концепт як такий, що являє собою згустки смислу, концентрати ідеї. Він створює ментально-інформаційний простір дискурсу, мовленнєвого жанру і навіть окремого твору [Приходько 2008, с. 4].

Концепт визначають як ментальну одиницю, елемент свідомості. Людська свідомість – посередник між реальним світом та мовою. У свідомість надходить культурна інформація, де вона фільтрується, переробляється, систематизується: «концепти утворюють свого роду культурний шар, який виступає посередником між людиною та світом» [Маслова 2004, с. 47].

Вчені також наголошують на необхідності розрізняти концепт, поняття і значення. В. Маслова уточнює різницю між термінами «поняття» і «концепт»: поняття – це сукупність пізнаних ознак об'єкта, що виражаються логічним мисленням, коли концепт – це ментально-національне явище, планом змісту

якого являється вся сукупність знань про цей об'єкт, а планом вираження – сукупність мовних засобів [Маслова 2004, с. 32-34].

Ю. Степанов підкреслює, концепт – це точка перетину між світом культури і світом індивідуальних смислів, це «згусток культури у свідомості людини і те, за допомогою чого людина сама входить в культуру», з інших позицій концепт – це зміст поняття та спресована історія поняття [Степанов 1997, с. 42].

Згідно з Д. С. Лихачовим: концепт – це заміщення значення слова в індивідуальній свідомості і в певному контексті, це особистісне осмислення, інтерпретація об'єктивного значення і поняття як змістовного мінімуму значення [Лихачев 1997, с. 281].

Поняття – те, про що люди домовляються, їх люди конструюють для того, щоб «мати спільну мову» під час обговорення проблем; концепти ж існують самі по собі, їх люди реконструюють з тим або іншим ступенем (не) впевненості [Дем'янков 2001, с. 45].

Поняття і концепт мають співвідноситися між собою в гіпо-гіперонімічний і разом із тим в асиметричний спосіб: основою концепту є поняття, але основою поняття не є концепт. Це наводить на думку про те, що концепт має бути етноспецифічно забарвленим поняттям з певною етнопсихологічною надбудовою. Концепт – не поняття, а сутність поняття, явлене у своїх змістових формах – в образі, у понятті, у символі. Поняття є наближенням до концепта. Концепт – це і ментальний генотип, і атом генної пам'яті, і архетип, і першообраз, і багато іще чого [Колесов 2004, с.19-20].

А. М. Приходько зазначає, що поняття базується на категоризації, а концепт – на концептуалізації світу. Перше є раціонально-логічним феноменом і тим самим загальнолюдським надбанням, друге – когнітивно-оцінним, що відбиває етноспецифічне осягнення певного фрагмента позамовного світу [Приходько 2008, с. 55].

Поняття є раціонально-логічним феноменом, очевидно, загальнолюдської значущості, а концепт – асоціативним, і як такий він відображає специфіку

етнокультурного збагнення певного фрагмента світу. Поняття фіксуються у тлумачних і перекладних словниках, тоді як їхні асоціативні ряди – майже ніколи [Приходько 2008, с. 58].

В. І. Карасик зазначає, що за своєю суттю концепти характеризують буття у всій його повноті, від повсякденного стану до виходу на смисложиттєві орієнтири поведінки. Поняття ж – це один з модусів концепту (сторона, іпостась, аспект вивчення). До концепта можна піднятися дискурсивно (через міркування, поняття) і недискурсивно (через образ, символ, участь в осмисленій діяльності, переживанні емоційного стану) [Карасик 2002, с. 26].

Окрім того, для розуміння та аналізу концепту необхідно з'ясувати відмінність між концептом та значенням. На думку З. Д. Попової різні автори, використовують такі терміни для значення, як *desigant*, *семема*, а для концептів – *денотат*, *зміст*, *концепт* [Попова 2007, с. 68].

На думку З. Д. Попової, спільне між поняттями є те, що концепт і значення однаковою мірою є відображенням дійсності (об'єктивної та суб'єктивної). Обидва явища – значення та концепт – когнітивної природи, обидва є результатом відображення та пізнання дійсності свідомістю людини [Попова 2007, с. 68].

Але відмінність між ними полягає в тому, що значення та концепт – продукти діяльності різних видів свідомості. Концепт – продукт когнітивної свідомості людини, значення – продукт мовної свідомості [Попова 2007, с. 69]. Особливість семантики мовних одиниць у тому, що семантика не просто відображає дійсність як концепт, це загальновідома та комунікативно релевантна частина концепту [Попова 2007, с. 69].

Значення по відношенню до концепту виступає як його частина, що називається регулярно використовуваним і відтворюваним у даному співтоваристві мовним знаком, і представляє у спілкуванні комунікативно релевантну для даної лінгвокультурної спільності частину концепта [Попова 2007, с. 69].

З. Д. Попова вважає, що значення (семема) своїми семами передає певні когнітивні ознаки та компоненти, що утворюють концепт, але це завжди лише частина змістового концепту. Для експлікації всього змісту концепту потрібні зазвичай численні лексичні одиниці, отже – значення багатьох слів, і навіть необхідні експериментальні дослідження, які доповнять результати лінгвістичного аналізу [Попова 2007, с. 69].

Отримуване в результаті застосування принципу редукціонізму при складанні словникової дефініції значення називається лексикографічним, оскільки воно сформульовано (змодельовано) лексикографами спеціально для подання слова у словниках. Лексикографічне значення в більшості випадків виявляється недостатнім для опису реального функціонування слова в мові, воно завжди виявляється за обсягом менше реального значення, що існує у свідомості носіїв мови [Попова 2007, с. 71].

Отже, концепт – категорія, ширша за поняття та значення, оскільки він поєднує у собі елементи обох вищезгаданих категорій і при цьому має додаткові характеристики суб'єктивності (асоціативне та емоційне наповнення). Із зазначених дефініцій виходить, що концепт є ментальним утворенням, що характеризується складністю структури та неоднорідністю.

1.2 Структурні характеристики концептів як ментальних утворень

У сучасній науці сформовано два основні підходи до вивчення структури концепту: лінгвокультурологічний та когнітивний. В. І. Карасик зазначає: найзначнішою внутрішньою опозицією концептів є їх протиставлення як когнітивних і культурних одиниць, а якщо бути більш точним – лінгвокогнітивних і лінгвокультурних концептів. З позицій когнітивної лінгвістики ми рухаємося від людини до культури, з позицій лінгвокультурології – від культури до людини [Карасик 2002, с. 30].

В. І. Карасик виділяє декілька видів концептів. **Лінгвокогнітивна модель** дає свідчення на користь асиметричного устрою концепту, тому дослідження, що виконуються в руслі лінгвокогнітивного підходу, пропонують польову модель концепту. У польовій моделі концепту розрізняють ядро та периферію [Карасик 2010, с. 12]. Виділяють ядерні та периферійні ознаки, або характеристики, концепту, ядерні та периферійні сфери, сектори або шари. Шари розмежовують за рівнем абстрактності. Центральний шар має конкретно-наочний характер. У напрямку від центру до периферії, кожен наступний шар демонструє збільшення абстрактності [Карасик 2010, с. 12].

За В. І. Караскиом **лінгвокультурна модель** концепту будується по-іншому принципу. У ньому відбиваються типи знання, складові виміру (компоненти) концепту. Відповідно до лінгвокультурного підходу, у структурі концепту виділяються понятійний, образний, ціннісний та/або значущий компоненти [Карасик 2010, с. 13]. Більшість досліджень цілком обґрунтовано виходять на концептуальну/когнітивну та мовну картини світу, оскільки концепт – структурна одиниця картини світу [Карасик 2010, с. 15].

Існують різні погляди на структуру концепта, зокрема у галузі **лінгвокогнітології**, як вже було зазначено, існує така модель побудови концептів, як пошарова [Степанов 1997, с. 41-42].

Розробник пошарової моделі Ю. Степанов, розуміючи концепт як конгломерат смислу поняття, його етимології, історії існування, сучасних оцінок, асоціацій вважає, що концепт не є монолітним утворенням, а характеризується наявністю щонайменше трьох сфер / шарів (активної, пасивної і внутрішньої), частина яких може перетинатися з відповідними сферами інших концептів [Степанов 1997, с. 41-42].

Наявність в лінгвокогнітології широкого і вузького тлумачень концепту зумовлено, ймовірно, різним розумінням параметричного обсягу його властивостей. У будь-якому випадку широке тлумачення – це прямий шлях до концептуальної кваліфікації всіх одиниць лексичного корпусу мови, у якому

виникає ризик втратити ліс за окремими деревами [Приходько 2010, с. 23]. У розумінні А. Н. Приходько концепт є таким складноструктурованим феноменом, понятійний початок якого, проходячи через сито етнопсихологічної оцінки, органічно поєднується з лінгвокультурним [Приходько 2010, с. 23].

Когнітивісти З. Попова та Й. Стернін також розробляють питання компонентної структури концепту, виділяючи три її складові: образ, інформаційний зміст та інтерпретаційне поле [Попова, Стернін 2007, с. 12].

А. М. Приходько, зазначає наступне, щодо структури концепту:

1) понятійний компонент концепту відбиває його денотативну співвіднесеність із концептуальним референтом – мінімальною самодостатньою ділянкою ментального простору, своєрідним когнітивним згустком;

2) перцептивно-образний компонент – це ті знання, образи та асоціації, що викликаються у свідомості у зв'язку з тим чи іншим денотатом;

3) ціннісний (валоративний) компонент – найголовніша іпостась концепту, яка зумовлюється ставленням до нього, що за визначенням має бути позитивним, бо спирається на ті духовні імпульси, які оживають у свідомості людини завдяки її приналежності до того або іншого етно- і лінгвокультурного колективу [Приходько 2008, с. 57-62].

А. М. Приходько віділяє «три кити», на яких тримається вся будівля лінгвоконцептології, і які доцільно розглянути окремо у вигляді таких складових, як основа концепту (субстрат), надбудова-1 (адстрат) та надбудова-2 (Епістрат) [Приходько 2010, с. 24].

За А. М. Приходько **понятійний компонент або субстрат** концепту відбиває його денотативну співвіднесеність з концептуальним референтом – мінімальною самодостатньою ділянкою ментального простору, своєрідним когнітивним «згустком». Понятійний субстрат концепту являє собою фактуальну інформацію пропозиційного знання, що спирається на мовну фіксацію (опис, визначення, дефініція) [Приходько 2010, с. 23].

Перцептивно-образний адстрат – це знання, образи та асоціації, які викликаються у свідомості у зв'язку з тим чи іншим денотатом. Він формується на підставі узагальненого образу/гештальту, в якому закладено індивідуальний досвід та колективне знання. Отже, формування концепту спирається, очевидно, на психокогнітивну схему «відчуття – асоціація – уявлення – образ» [Приходько 2010, с. 25].

Ціннісний/валоративний епістрат – найголовніша іпостась концепту, обумовлена ставленням до нього, яке за визначенням має бути позитивним, оскільки спирається на ті духовні імпульси, що оживають у свідомості людини завдяки її приналежності до того чи іншого етно- та лінгво-культурного колективу. Ця складова концепту базується на актуальності та оціночності [Приходько 2010, с. 27].

З. Д. Попова вважає, що за найважливішим поняттям когнітивної лінгвістики є поняття **концептосфери** – галузі знань, що складається з концептів як її одиниць [Попова 2007, с. 26]. За визначенням дослідника та академіка Д. С. Лихачова, це сукупність концептів нації, утворена всіма потенціями концептів носіїв мови. Концептосфера народу ширша за семантичну сферу, представлену значеннями слів мови. Чим багатша культура нації, її фольклор, література, наука, образотворче мистецтво, історичний досвід, релігія, тим багатша концептосфера народу [Лихачов 1997, с.5].

Концепти, що утворюють концептосферу, за окремими ознаками вступають у системні відносини подібності, відмінності та ієрархії з іншими концептами. Концептосфера – це впорядкована сукупність концептів народу, інформаційна основа мислення [Попова 2007, с. 27].

Загалом, аналіз літератури з когнітивної лінгвістики та лінгвоконцептології, дозволяє виокремити наступні тези:

1) концепт є складною багатовимірною сутністю, компоненти якої перебувають у тісному взаємозв'язку [Карасик 2002, с. 91].

2) обсяг концепту та кількість його елементів залежать від ступеня його опанування певним соціумом [Маслова 2004, с. 47].

3) наразі існує чимало різних підходів до розробки поняття “концепт”, тому немає єдності й у способах його структурування [Приходько 2008, с. 46].

Таким чином, незважаючи на різноманіття термінології щодо назв компонентів концепту, вчені сходяться на тому, що він є багатовимірним ментальним утворенням і має складну структуру. Наразі існує безліч різних підходів до розробки структури концепту, тому немає єдності й у способах його побудови. Серед видів структури концепту, можна виділити основний, який включає в себе три шари/компоненти, а саме понятійний, образний та ціннісний компонент.

1.3. Методика комплексного аналізу концепту ПОГОДА

Головне завдання лінгвоконцептології полягає в тому, щоб дослідити й системно описати концепти певної мови за допомогою лінгвістичних засобів, тобто мовноконцептуальні картини світу, ураховуючи можливу лакунарність концепту або його окремих складників.

У сучасному мовознавстві існує безліч **методів дослідження концептів**: концептуальний аналіз, історико-порівняльний аналіз, дефіційна інтерпретація, компонентний аналіз, стилістична інтерпретація, дистрибутивний аналіз, методика контекстного та текстового аналізу, когнітивна інтерпретація результатів опису семантики мовних засобів і т. д. Дані методи взаємодіють між собою, взаємодоповнюють один одного, що і дозволяє досліджувати концепт, як об'єкт взаємодії мови, мислення та культури [Леонтьева 1977, с. 65].

Сьогодні розроблено декілька методик дослідження концептів. Концептуальний аналіз, що передбачає моделювання й опис концептів, як один зі способів реконструкції мовно-концептуальної картини світу,

засвідчений у працях Л. Лисиченко, Н. Мех, Т. Радзієвської, О. Селіванової, Н. Слухай, І. Чернишенко, Г. Яворської, та ін.

Мета **концептуального аналізу** – «виявлення парадигми культурно значущих концептів й опис їх концептосфери» [Карасик 2002, с. 69]. Об'єктом дослідження є смисли, що передаються окремими словами, граматичними категоріями або текстами, при цьому залучення великого корпусу контекстів уживання слова в художній літературі дає змогу не лише описати досліджуваний концепт, а й структурувати його, виокремлюючи набір найбільш характерні ознаки.

Незважаючи на те, що концепт можна вивчати в основному через лексичні засоби його вираження, **концептуальний аналіз слід відрізнити від семантичного аналізу слова**. За всієї зовнішньої близькості їх змістовних завдань та цілей вони у певному сенсі протилежні один одному: **лексична семантика** йде від одиниці мовної форми до семантичного змісту, а **концептуальний аналіз** – від одиниці сенсу до мовних форм їхнього вираження. **Семантичний аналіз** роз'яснює слова, а **концептуальний** походить від знання про світ. У концептуальному аналізі велике значення мають знання мовного мислення [Попова 2007, с. 248-249].

З. Д. Попова та І. А. Стернін виділяють такі **етапи семантико-когнітивного дослідження** концептів [Попова 2007, с. 160]:

1. Побудова номінативного поля концепту.
2. Аналіз та опис семантики мовних засобів, що входять до номінативного поля концепту.
3. Когнітивна інтерпретація результатів опису семантики мовних засобів – виявлення когнітивних ознак, що формують досліджуваний концепт як ментальну одиницю.
4. Верифікація отриманого когнітивного опису у носіїв мови.

Дослідниця В. Маслова описала методика **проведення концептуального аналізу** на основі **структурних особливостей концепту**. **Ядро** – це словникові значення того чи іншого концепту, які, на думку вченого,

укладають великі можливості в розкритті змісту концепту, виявленні специфіки його мовного вираження. **Периферія** – суб'єктивний досвід, різні прагматичні складники концепту, конотації та асоціації [Маслова 2005, с. 98].

В. Маслова визначає п'ять так званих «шарів» концепту [Маслова 2005, с. 248]:

I) словникова дефініція концепту (ядро);

II) етимологія концепту;

III) інші дефініції концепту (наукові, філософські та ін.);

IV) метафора, метонімія, ідіоми, фразеологізми, сталі вирази, приказки й прислів'я;

V) індивідуальне сприйняття концепту (які асоціації виникають, у що людина вірить, що відчуває, уявляє).

Окрім того, В. І. Карасик визначає також прийоми, що використовуються під час аналізу лінгвокультурних концептів: 1) семантичний аналіз слів, які називають імена концептів, 2) етимологічний аналіз цих імен, 3) семантичний аналіз переносних, асоціативних значень слів, що втілюють концепти, 4) інтерпретативний семантичний аналіз контекстів, в яких вживаються слова, що репрезентують концепт; 5) інтерпретативний аналіз асоціацій, пов'язаних з певним концептом, 6) інтерпретативний аналіз ціннісно-маркованих висловлювань (прислів'їв, афоризмів, цитат), що виражають певні концепти, 7) аналіз коротких творів, написаних інформантами на тему, що відповідає змісту досліджуваного концепту, 8) аналіз асоціативних реакцій інформантів на вербальні позначення концепту [Карасик 2002, с. 33].

Актуальним на сьогодні залишається в сучасній лінгвоконцептології дослідження концепту за допомогою **дефініційного аналізу**, який є досить продуктивним. Використовуючи дефініції слів на позначення концепту, такий аналіз співвідносить значення певних лексичних одиниць. Словникові дефініції допомагають установити характер і типи значеннєвої структури слів, вони можуть належати до різних семасіологічних підкласів та семантичних розрядів [Карасик 1996, с. 68].

Ефективність використання методики асоціативного експерименту з метою дослідження концепту доведено рядом авторів серед яких можна викремити наступних: А. А. Леонтьєва, Є. С. Кубрякова, А. В. Байдак.

Дослідник А. В. Байдак зазначає, що **експериментальні методи дослідження** концептів, зокрема **асоціативний експеримент**, дозволяє отримати інформацію **емоційного та оцінного характеру**, а також виявити найбільш значущі елементи концепту [Байдак 2010, с. 21]. На думку дослідника А. В. Байдака, кожна людина, в залежності від свого досвіду, соціальної сфери, в якій вона знаходиться, сприймає по-різному концепт. І не обов'язково, що відмінності будуть спостерігатися у носіїв різних мов, цілком можливо, що відмінності будуть спостерігатися навіть у вас і вашого друга дитинства, оскільки є суб'єктивно-особистісні аспекти [Байдак 2010, с. 21].

За А. В. Байдак, основою формування асоціативних зв'язків концепту є особливості культурно-історичного формування нації, які не можуть бути тотожним у всіх народів, враховуючи територіальні, кліматичні та інші відмінності. Асоціативний експеримент дозволяє максимально наблизитися до ментального лексикона, вербальної пам'яті, культурних стереотипів цього народу. Спостерігається широке використання асоціативного експерименту у психології, психолінгвістиці, соціології [Байдак 2010, с. 21].

Згідно з А. А. Леонтьєвою, асоціативні норми дають результати не вибіркового, а масового експерименту, що дозволяє їх використовувати як джерело унікальної лінгвістичної та паралінгвістичної інформації, а також завдяки своїй статистичній “благонадійності” вони легко піддаються математичній обробці, будучи унікальним матеріалом для висування та перевірки статистичних гіпотез [Леонтьєва 1977, с. 10].

А. А. Леонтьєва вважає, що «якщо нам потрібно знайти метод, з найбільшою об'єктивністю що дозволяє розкрити «культурну» специфіку словникових одиниць, розкрити ті побічні, безпосередньо не релевантні для узагальнення семантичні зв'язки, які має дане слово, його семантичні «обертони» – без сумніву, таким методом є **асоціативний експеримент**»

[Леонтьєва 1977]. Тобто, метод найкраще розкриває усі три шари будови концепту, на основі слів, що вербалізують аналізований концепту.

А. А. Леонтьєва стверджує, що «дані експериментів не дозволяють розглядати асоціативний експеримент як просту суму окремих асоціацій», відзначається наявність складної взаємодії окремих моментів асоціативного процесу, які перетворюють асоціативні ряди на деякі єдності, **розуміння яких можливе лише на основі спеціального аналізу їх загальних структур** [Леонтьєва 1977, с. 25].

Виділяється кілька типів асоціативного експерименту: **вільний асоціативний експеримент** (не ставиться жодних обмежень на реакції); **спрямований асоціативний експеримент** (випробуваному пропонується давати асоціації певного граматичного або семантичного класу); **ланцюжковий/ланцюговий асоціативний експеримент** (випробуваному пропонується реагувати на стимул декількома асоціаціями).

Леонтьєва зазначає, що **вільний асоціативний експеримент** – це найпростіший з усіх асоціативних експериментів, але досить ефективний. Леонтьєва вважає, що на асоціації, отримані у вільному асоціативному експерименті, впливають «**лінгвістичний**» фактор (певні характеристики самого слова стимулу) та «**прагматичний**» (вплив особистості самого випробуваного) [Леонтьєва 1977, с. 26].

Є. І. Горошко додає до цих двох факторів ще один – **умови проведення самого експерименту** [Горошко 2001, с. 15].

Є. І. Горошко зазначає, що метод **зведеного асоціативного експерименту** полягає в тому, що випробуваному якнайшвидше потрібно відповісти першим, що прийшли на думку словом (реакцією) у відповідь на пред'явлене слово стимул [Горошко 2001, с. 15].

За Леонтьєвою результати асоціативного експерименту відбивають універсальні когнітивні структури, які стоять за **мовними значеннями, і індивідуальні особливості випробуваних, зміст їх особистісних смислів,**

тобто дозволяють отримати знання про специфіку етнічної/професійної свідомості [Леонтьєва 1977, с. 35].

Таким чином, асоціативний експеримент допомагає виявити зміст концепту в когнітивній свідомості носіїв мови та ранжувати за яскравістю ознаки, що утворюють концепт.

Ще однією методикою дослідження концептів є метафоричний аналіз лексем-репрезентантів концепту. Найбільш чітко **концептуальна теорія метафори** сформульована у Дж. Лакоффа і М. Джонсона. Як показали дослідження лінгвістів, метафоричним є не лише мовлення, а й саме мислення людини, тож, вивчаючи метафори в мові, вчені мають отримати доступ до вивчення сутності побудови її думок, і, відповідно, “метафори слід розуміти як метафоричні поняття (концепти)” [Лакофф 2004, с. 389].

Засновниками теорії концептуальної метафори вважаються Джордж Лакофф і Марк Джонсон, праця яких «Метафори, якими ми живемо» (1980) стала базовою для більшості дослідників феномена метафори. Згідно з концепцією Дж. Лакоффа і М. Джонсона, метафора пронизує все наше повсякденне життя і проявляється не тільки у мові, а й у мисленні й дії. Наша повсякденна понятійна система, в рамках якої ми мислимо і діємо, метафорична за своєю суттю [Лакофф 2004, с. 389].

Людина усвідомлює невідоме через відоме, абстрактне - через конкретне, тобто відбувається перенос знань з однієї змістовної області в іншу [Лакофф 2004, с. 258]. Вчені вважають, що сутність метафори полягає в осмисленні та переживанні явищ одного роду в термінах явищ іншого роду. Саме тому, поняття і, відповідно, мова також упорядковується метафорично [Лакофф 2004, с. 262]. Своєрідність концептуальної метафори полягає в тому, що в її основі лежать не значення слів і не об'єктивно існуючі категорії, а сформовані у свідомості людини концепти. Ці концепти містять уявлення людини про властивості самої людини та оточуючої її дійсності [Лакофф 2004, с. 270].

У роботі Дж. Лакоффа і М. Джонсона представлена типологія базових концептуальних метафор:

1. **Структурні** - одне поняття структурно метафорично упорядковується у термінах іншого. Концептуалізуються окремі області, шляхом перенесення на них структурної організації інших областей (любов / життя - це подорож).
2. **Орієнтаційні** - організація цілої системи понять за зразком деякої іншої системи. Більшість понять подібного роду пов'язана з просторовою орієнтацією, з базовими просторовими опозиціями «верх-низ», «всередині-зовні», «правий-лівий» тощо. (Радість, здоров'я, успіх - верх; смуток, хвороба, невдача - низ).
3. **Онтологічні** - осмислення досвіду в термінах об'єктів, речовин і субстанцій, що дозволяє виокремлювати деякі частини досвіду і трактувати їх як дискретні сутності або речовини деякого єдиного типу (інфляція - це сутність, психіка - це крихкий предмет; думка це блискавка, вода, птиця, кінь, комаха).
4. **Метафори каналу зв'язку** представляють процес комунікації як рух смислів, які наповнюють мовні вирази за каналом, що пов'язує того, хто говорить і його слухача.
5. **Будівельні** (метафори конструювання) – представляють смисл великих мовленнєвих утворень як, «конструкцію» з менш дрібних «блоків» - смислів (судження мають «фундамент», відчуження має «стіни» - зводити стіну між тими, хто говорить).
6. **Контейнерні** - представляють смисли як наповнення конкретних мовних одиниць (серце - це посуд, наповнений емоціями, пам'ять - це переповнена ємність).

Тож, метафора відіграє вкрай важливу роль в інтеграції ментальної і чуттєво-образної систем людини, є ключовим елементом категоризації мови, мислення і сприйняття.

Таким чином, у пропонованому дослідженні використовується наступний алгоритм аналізу концепту ПОГОДА в іспанській лінгвокультурі:

- 1) семантичний та етимологічний аналіз ключового слова-репрезентанта концепту ПОГОДА – ТЕМРО та побудова **номінативного** поля концепту;
- 2) інтерпретативний аналіз діагностичних контекстів з ключовим словом-репрезентантом концепту ПОГОДА, для виявлення його понятійного, **перцептивно-образного та ціннісного** компоненту;
- 3) інтерпретативний аналіз паремій, що репрезентують концепт ПОГОДА, з метою побудови його **перцептивно-образного** поля;
- 4) аналіз концептуальних метафор, що репрезентують концепт ПОГОДА, з метою побудови його **перцептивно-образного** поля;
- 5) інтерпретативний аналіз асоціацій носіїв іспанської мови, пов'язаних зі словами на позначення концепту Погода, з метою дослідження його **понятійного, перцептивно-образного та ціннісного** компонентів.

Таким чином, розглянута методика комплексного аналізу концептів дає можливість висвітлити особливості змісту і структури концепту ПОГОДА, виявити різноманітні мовні засоби репрезентації концепту, дослідити **понятійний, перцептивно-образний та ціннісний** компоненти концепту, простежити їх реалізацію у контексті, виявити особливості змісту та структури концепту.

РОЗДІЛ 2 РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ ПОГОДА В ІСПАНСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ

2.1 Особливості репрезентації понятійного компоненту концепту ПОГОДА засобами іспанської мови

В. З. Демьянков стверджує, що **понятійний субстрат концепту** – це той значеннєвий мінімум його змісту, який зазвичай фіксується лексикографічними джерелами. Поняття – це те, про що люди домовляються. Їх люди конструюють для того, щоб “мати спільну мову” при обговоренні проблем; концепти ж існують самі по собі, їх люди реконструюють з тим чи іншим ступенем (не)впевненості [Демьянков 2001, с. 45]. В. І. Карасик характеризує концепт як «багатомірне ментальне утворення, у складі якого виділяються понятійна, образно-перцептивна та ціннісна сторона». За В. І. Карасиком, для вивчення понятійної сторони лінгвокультурного концепту необхідно виділити, дати визначення, дослідити структуру і визначити його місце в системі концептів [Карасик 2004, с. 3].

Лінгвістичне тлумачення концепту обов’язково передбачає його вираження за допомогою мовних засобів. На думку А. М. Приходько, концепт передається за допомогою одиниць різних рівнів – лексем, фразеологізмів, вільних словосполучень, речень. З другого боку, **і сама знакова одиниця іноді може відсилати до різних концептів**, що дозволяє створювати витончені мовні фігури, засновані на амбівалентності, – загадки, евфемізми, підтексти, натяки, глузування тощо [Приходько 2008, с. 50].

Звернемося до ключового слова-репрезентанта концепту ПОГОДА лексеми *tiempo*. Словники вказують 2 основні значення іменника “*tiempo*”:

- 1) Estado de la atmósfera en relación con la temperatura, el viento, la humedad u otros factores, en un momento determinado

2) Cada uno de los cuatro períodos estacionales en que se divide el año [DLE]

Отже, лексема на позначення концепту Погода може бути визначеною як стан атмосфери, або характеристика пори року.

Етимологічний аналіз слова репрезентанту *tiempo* дозволяє простежити ранню історію концепту і динаміку утворення нових або зникнення семантичних ознак, що раніше існували, що становлять його зміст, а також визначити внутрішню форму його імені, що є складовою змістового мінімуму концепту [Попова 2007, с. 15]. Звернемося до етимології ключового слова-репрезентанта концепту ПОГОДА лексеми *tiempo*:

“Esta voz proviene del latín *tempus, temporis* y fue empleada en castellano en su forma actual en el Fuero de Avilés (1155), por la misma época en que surgió el derivado *temprano*, formado a partir de *temporanus*, un adjetivo que en latín vulgar se aplicaba a aquello que ‘se hace a tiempo’. Un cultismo de la misma familia es *tempestad*, formada a partir del latín *tempestatis*, del mismo significado; otro, con el prefijo *con-*, es *contemporáneo*. También pertenece a esta familia de palabras *temporada*, ‘período que se **repite en forma** estacional” [Elcastellano.org].

Згідно з етимологічним словником лексична одиниця *tiempo* мала першим значення ЧАС. Проаналізувавши ряд синонімів слова репрезентанту *tiempo* концепту ПОГОДА, можна зробити висновок, що з часом лексема на позначення *проміжку часу*, почала набувати значення *сезонів*, що поділяють рік на декілька частин, що з часом змінюються, згідно з погодними умовами. Таким чином, лексична одиниця *tiempo* набула значення ПОГОДА, і саме метеорологічні явища є ознакою, за якою визначають природні ритми, сезони, проміжок часу, що розподіляє рік на декілька частин.

Тож, слово *tiempo* походить від латинської мови, і вперше вжилося у кастильській мові у формі, сформованій від прикметника народної латини на позначення «одночасності», і пізніше набуло значення «пори року».

Для кращого розуміння понятійного компоненту концепта «ПОГОДА» і подальшого вивчення логіки набуття словом «*tiempo*» значення «погода» в

іспанській мові, необхідно розглянути лексеми, що презентують дане ментальне утворення.

Словник синонімів виділяє такі тематичні поля лексеми *tiempo*, яка репрезентує концепт *Погода* [Academic.com]:

- 1) cosecha: cosecha, estación, época (жнива, пора);
- 2) temperatura: temperatura, ambiente, cielo, clima, intemperie, meteorología (середовище, непогода, метеорологія).

Окрім того, сама лексема *tiempo* іноді може відсилати до різних концептів, які не входять до сфери інтересів нашого дослідження, наприклад ритм або розподілення:

- 1) ritmo: ritmo, proporción, compás (співвідношення, ритм);
- 2) parte: parte, división, fracción (розподілення)” [Academic.com].

Для розуміння понятійного компонента концепта «ПОГОДА» в іспанській мові та побудови паремійної профілізації концепту, що буде детально розглянута у 2 параграфі цього розділу, необхідно визначити номінативне поле данного ментального утворення.

І. А. Стернін зазначає, що сукупність мовних засобів, що об’єктивують (вербалізують, репрезентують, формують) концепт у певний період розвитку суспільства, визначається як **номінативне поле** концепту. Номінативне поле відрізняється від традиційно виділених в лінгвістиці структурних угруповань лексики – лексико-семантичної групи, лексико-семантичного поля, лексико-фразеологічного поля, синонімічного ряду, асоціативного поля тим, що воно має комплексний характер, включаючи всі перераховані типи угруповань в свій склад, і не виступає при цьому як структурне угруповання в системі мови, представляючи собою виявлену і впорядковану дослідником сукупність номінативних одиниць. Номінативне поле включає одиниці всіх частин мови [Попова, Стернін, 2007 с. 3].

Із тлумачних словників, із корпусу іспанської мови CORPES XXI шляхом суцільної вибірки було дібрано ряд гіпонімів, тематично пов’язаних з лексемою гіперонімом *tiempo*: *meteorología, helada, ola de frío, calentamiento*

global, niebla, precipitación, lluvia, chubasco, granizo, nieve, hielo, viento, tempestad de truenos, trueno, relámpago, tormenta, nube, nevada, tormenta de nieve, ventisquero, banco (montón) de nieve, escarcha, charco, inundación, sequía, terremoto, ola, erupción, huracán, tornado, arco iris, humedad, cielo, nubes y claros, temperaturas suaves, placas de hielo.

Таким чином, концепт Погода в іспанській лінгвокультурі має доволі розлоге **номінативне поле**, яке включає в себе як односкладні слова (*ola*), так і словосполучення, що складаються з двох і більше слів (*ola de frío, calentamiento global, tormenta de nieve, banco (montón) de nieve, arco iris, nubes y claros, placas de hielo*).

Окрім того, для розуміння понятійного або значеннєвого компоненту концепта «ПОГОДА», необхідно розглянути **спроможність до полісемії** лексем, на позначення данного ментального утворення.

За О. С. Ахмановою, полісемія – наявність у одного і того ж слова декількох пов'язаних між собою значень, що зазвичай виникають у результаті видозміни і розвитку первинного значення цього слова [Ахманова 1966, с. 12].

Дж. Лакофф та М. Джонсон вважають, що **метафоричним** є не лише мовлення, а й саме мислення людини, тож, вивчаючи метафори в мові, вчені мають отримати доступ до вивчення сутності побудови її думок, і, відповідно, “метафори слід розуміти як метафоричні поняття (концепти)” [Лакофф 2004, с. 389]. Для слів на позначення метеорогічних явищ характерне метафоричне перенесення, а отже, і характерне таке явище, як полісемія.

Таким чином, деякі лексеми-репрезентанти концепту ПОГОДА в іспанській мові набули метафоричного значення. Наприклад, дієслово *relampaguear* вживається на позначення блискавки. За рахунок метафоричного переносу у цього дієслова сформувалися такі переносні значення як «сяяти, блискати (про погляд)» або «миготіти (лампа)». Дієслово *nublar* вживається на позначення хмарної погоди, що також отримало додаткові значення на основі метафори, а саме «туманити (погляд)», «затьмарювати (розум)». Дієслово *tronar* вживається на позначення гримотіння, і отримало такі додаткові

значення як «вбити», «звільнити», «посваритися», «розорювати(бізнес)», «розносити». Дієслово *nevar* позначає явище випадання снігу. Має такі переносні значення, як «біліти (ставати білим)», і навіть «вишивати візерунки по канві». Дієслово *helar* має значення заморожувати (водойму). Окрім того, варто зазначити, що дієслово *nevar* набуло значення «погубити (холодом)», «охолодити (зробити холодними почуття до людини)», «приводити в жаж» [Ventanas al Universo.org].

Таким чином, слова на позначення концепту Погода в іспанській мові характеризуються семантичною структурою, що збагачена вторинними значеннями. Додаткові значення сформувалися у результаті сприйняття та встановлення асоціативних відношень між явищами природи та явищами абстрактного характеру, такими як почуття, емоції.

Варто зазначити, що щоб краще вивчити здатність слів на позначення концепту ПОГОДА до полісемії, варто звернутися до використання слів на позначення ПОГОДИ у сталих виразах. За визначенням словника приказок, **сталі вирази або ідіоми – це незмінювані форми виразу** або словосполучення, значення якого не може бути зрозумілим шляхом прямої інтерпретації слів, які його утворюють [Academia.edu]. Тобто, сталі вирази або ідіоми мають значення, яке не співпадає з дослівним перекладом виразу, та має різне інтерпретування та відповідники у порівнюваних мовах.

Зі словника сталих виразів були дібрані такі одиниці, які можна розподілити на тематичні групи [Academia.edu]:

Погодні умови:

- *abrir el paraguas antes de que llueva* (no ser precavido en exceso) – бути обачним, підготуватися до бурі, бути насторожі, готуватися до кращого, бути у повній готовності;
- *después da la lluvia/tempestad siempre llega la calma* (después de un momento crítico, siempre todo vuelve a su curso normal) – після бурі завжди з'являється сонце, немає нічого вічного і проблеми минуть;

- *tormenta de verano* (algo que pasa muy deprisa) – щось, що проходить дуже швидко, пронестись, як фанера над Парижем;
- *año de nieves, año de bienes* (cuando nieva) – сніжний рік, так називають рік, в який багато снігу, а на весні гарний урожай;

Природні явища:

- *romper el hielo* (tomar la iniciativa) – взяти на себе ініціативу, почати;
- *meterse en todos los charcos* (entrometerse en cualquier asunto) – лізти не у всі справи, сувати свій ніс у діло;
- *cruzar el charco* (atravesar el Océano Atlántico) – перепливати Атлантичний океан, велику калюжу;
- *arrimarse al sol que más calienta* (acercarse a alguien por conveniencia) - лагодити, знаходити спільну мову, спільна думка;
- *hacer la ola* (alegrarse mucho) - прихорошуватися, наводити марафет;
- *ser un sol* (ser buena persona) – бути гарною людиною, бути сонечком;

Сезонні свята:

- *de Pascuas a Ramos* (muy de vez en cuando) – край рідко, коли почуємо гагару;

Певні закономірності:

- *hacer algo de sol a sol* (hacer algo sin descanso) – робити щось без перепочинку, працювати без сна, працювати не покладаючи рук, працювати до сьомого поту;
- *no dejar a alguien ni a sol ni a sombra* (permanecer cerca de alguien sin descanso) – знаходитись постійно біля когось, бути захистом та щитом для когось, не покидати напризволяще, берегти як серденько;
- *estar a la sombra (de alguien)* (estar en un segundo plano) – ховатися за кимось, бути під прикриттям.
- *hacer el agosto* (ganar mucho dinero) – заробляти багато грошей, гроші лопатою гребсти, розжитися на повну, хоч граблю гати;

Таким чином, лексеми, що вербалізують понятійний компонент концепту ПОГОДА у іспанській лінгвокультурі набуває безліч переносних значень. Зробивши аналіз ідіом, можна побачити особливості полісемічного вживання слів на позначення концепту Погода, які радикально змінюють своє значення в іспанській лінгвокультурі.

Крім того, варто зазначити, що існує безліч ідіом з вживанням слів на позначення метеорологічних явищ, які мають власні відповідники в українській мові. Найбільша кількість сталих виразів з такими метеорологічними явищами, як сонце (сонячна погода), туман, дощ і сніг. Тож, за допомогою дослідження сталих виразів та **пошуку їх відповідників в українській мові**, можна зробити висновок, що народний досвід та знання, які передаються за допомогою сталих одиниць є зрозумілими, мають свої способи інтерпретації, тому українці мають дещо спільне з іспанцями у власному способі світосприйняття.

Для кращого розуміння поняттєвого компоненту концепта «ПОГОДА», необхідно визначити **емпіричне, енциклопедичне та стереотипне знання** як складові понятійного компоненту концепту ПОГОДА в іспанській лінгвокультурі.

За З. Д. Поповою до понятійного комоненту концепту також входять не лише актуально використовувані в спілкуванні смислові компоненти, пов'язані зі словом, але й ознаки, що відображають спільну інформаційну базу людини, її енциклопедичні знання про предмет або явище. **Енциклопедичні знання** можуть не усвідомлюватися одразу після озвучення слова, але являються наслідком **персонального або колективного досвіду**. **Енциклопедичні знання** поєднують когнітивні ознаки, що характеризують склад концепту, з урахуванням досвіду, навчання, взаємодії з денотатом концепту тощо [Попова, Стернін 2007, с. 69]. Таким чином, енциклопедичні знання відрізняються від емпіричних тим, що емпіричні знання набуваються способом власного досвіду, взаємодії з концептом. Тоді як енциклопедичні знання мають більш теоретичний та науковий характер, здобуваються з

процесом навчання. Енциклопедичних ознак зазвичай виділяється багато, але часто вони мають яскраво виражений груповий та індивідуальний характер. Соціокультурні ознаки часто важко відмежувати від енциклопедичних, чіткої межі між ними немає [Попова, Стернін 2007, с. 231].

Тож, із тлумачних словників іспанської мови, зокрема DLE, Ventanas al Universo, Astronomía було дібрано такі **енциклопедичні знання, які втілює концепт Погода:**

1. El tiempo se denomina como el cambio de los fenómenos meteorológicos, como la presión del aire, la cantidad y el tipo de precipitación, la fuerza y la dirección del viento, la temperatura y los tipos de nubes, que se producen en troposfera (es la capa más baja de la atmósfera terrestre, sede de los fenómenos meteorológicos) (Стан погоди визначається такими метеорологічними атмосферними явищами), як тиск повітря, кількість і тип опадів, напрям і сила вітру, температура, вологість, тип хмар тощо, що відбуваються у тропосфері (найнижчому шарі атмосфери) [DLE].

2. La carta meteorológica de cada una de las cuatro temporadas en que se divide el año terrestre (Кліматичні умови, характерні для кожного із чотирьох сезонів, на які поділений земний рік) [Astronomía.com].

3. La temperatura y la presión del aire, la cantidad y el tipo de precipitación, la fuerza y la dirección del viento, y los tipos de nubes, son todos factores que influyen en un estado del tiempo (Температура, тиск повітря, кількість і тип опадів, напрям і сила вітру, температура, вологість, тип хмар – явища, які впливають на стан погоди – метеорологічні явища) [Ventanas al Universo.org].

4. Alterarse la serenidad de la atmósfera (Зміна стану атмосфери) [DLE].

5. El estado de atmósfera influye en el desarrollo de los seres vivos (Стан атмосфери, що впливає на розвиток живих створінь) [Astronomía.com].

Для визначення **емпіричного знання, що містить** концепт Погода в іспанській мові, необхідно звернутися до визначення поняття когнітивна картина світу. За Поповою когнітивна картина світу – це ментальний образ дійсності, сформований когнітивним сприйняттям людини або народу в

цілому і є результатом прямого емпіричного відзеркалення дійсності органами почуттів.

Емпіричне зняття про концепт відзеркалюють **чуттєві та досвідові знання про предмети, про оперування і взаємодію з ними** в практичній діяльності [Попова, Стернін 2007, с. 87]. Первинний емпіричний образ лежить в основі концепту. Багато концептів зберігають і у дорослої людини переважно чуттєвий, емпіричний характер - наприклад, концепти кислий, солодкий, солоний, гладкий, шорсткий, а також такі як недопалок, яма, калюжа, ложка, виделка, тарілка, чашка, стіл, стілець та ін. Відповідні концепти відбивають суто чуттєве знання про предмет, якого для мислення про ці предмети та оперування з ними у практичній діяльності цілком достатньо. Зміст таких концептів розкривається переважно через демонстрацію предмета чи явища [Попова, Стернін 2007, с. 86].

Тож, **емпіричне знання як складова понятійного компоненту** концепту ПОГОДА в іспанській лінгвокультурі, охоплює такі знання:

1. Es la condición en que se encuentra la atmósfera en un determinado momento y lugar (Стан атмосфери у певному місці і у певний час) [Astronomía.com].

2. Cualquier fenómeno atmosférico que incluye lluvia. viento, temperatura y humedad (Будь-яке метеорологічне атмосферне явище, що може бути дощем, вітром, температурою, вологістю) [CORPES XXI].

3. Cada una de las cuatro partes del año (Кожна із чотирьох пір року) [Ventanas al Universo.org].

Окрім того, З. Д. Попова вказує, що національна картина світу відображається в **одноманітті поведінки народу** у стереотипних ситуаціях, у світосприйнятті народу, у фразеологізмах, приказках і афоризмах. Дослідниця З. Д. Попова зазначає, що менталітет народу – особливості сприйняття і розуміння дійсності [Попова, Стернін 2007, с.28].

За З. Д. Поповою приналежність до певної культури визначається наявністю базового стереотипного ядра знань, що повторюється у процесах

соціалізації індивідуумів у даному суспільстві, та достатньо стереотипного (на рівні етнічної культури, а не особистості) вибору елементів периферії. За дослідниками базове стереотипне ядро знань чи когнітивна база народу справді існує, але виділяється з індивідуальних концептосфер, як деяка їх частина, однаково засвоєна всіма членами лінгвокультурної спільноти [Попова, Стернін 2007, с. 26].

У тлумачних словниках іспанської мови методом суцільної вибірки було обрано такі **стереотипні** знання про концепту Погода в іспанській лінгвокультурі:

1. El estado atmosférico de cada una de las cuatro partes del año (Погода або стан атмосфери кожної із чотирьох пір року) [Astronomía.com].

2. Se elige el vestimiento según el pronóstico meteorológico (Залежність вестиментарної поведінки від прогнозу погоди) [CORPES XXI].

3. El estado atmosférico (Типи атмосферних станів або типи погоди) [Ventanas al Universo.org].

Таким чином, серед трьох типів знань про концепт Погода можна виділити спільне означення: *Стан атмосфери або погода у певному місці і у певний час*. Варто зазначити, що кордон між значенням кожного зі знань досить розмитий, тому кожне знання про концепт може пересікатися та мати спільні риси з іншим знанням. Соціокультурні ознаки часто важко відмежувати як від енциклопедичних, так і від емпіричних, чіткої межі між ними немає.

Окрім того, для визначення **лексико-граматичних засобів** репрезентації концепту Погода, варто звернутися до способів творення слів на позначення метеорологічних явищ. Так, за допомогою словника синонімів [Academic.com], було підібрано можливі варіанти слів, утворених від основи слова-репрезентанта *tiempo* на позначення концепту Погода в іспанській мові. За допомогою словника синонімів, що дає можливість знайти форми слова із основою *tiempo*, вдалося виявити такі способи словотворення, як суфіксальний та префіксальний [Academic.com]:

- **Entretiempo:** *periodo entre estaciones* (міжсезон)
- **Temporada:** *estación del año* (пора року)
- **Temporal:** *mal tiempo* (непогода)
- **Tempestad:** *mal tiempo* (непогода)
- **Temporalidad:** *variación estacional* (сезонність)
- **Temporáneo:** *temporario* (ненадовго)

Таким чином, такі способи словотворення, як суфіксація та префіксація є одними із найпродуктивніших засобів вираження концепту Погода.

Отже, концепт ПОГОДА в іспанській мові має доволі розлоге **номінативне поле**, яке включає в себе як односкладні слова (*ola*), так і словосполучення, що складаються з двох і більше слів (*ola de frío, calentamiento global, tormenta de nieve, banco (montón) de nieve, arco iris, nubes y claros, placas de hielo*). Окрім того, такі способи словотворення як **префіксація та суфіксація** є одними із найпродуктивніших засобів вираження концепту Погода. Важливо зазначити, що слова на позначення концепту ПОГОДА мають здатність до полісемії, а, отже, слово набуває в іспанській лінгвокультурі одразу декілька переносних або метафоричних значень. Таким чином, понятійний компонент концепту ПОГОДА в іспанській лінгвокультурі вербалізується цілим рядом дериватів, синонімів, гіпонімів різної частиномовної приналежності, що свідчить про актуальність аналізованого концепту в іспанській лінгвокультурі.

2.2. Особливості репрезентації перцептивно-образного компоненту концепту ПОГОДА засобами іспанської мови

За Карасиком В. І. перцептивно-образний компонент концепту не однорідний. Він включає в себе: 1) перцептивні когнітивні ознаки, що формуються в свідомості носія мови в результаті відображення ним оточуючої дійсності за допомогою органів почуття; 2) образними ознаками, що формуються метафоричним осмисленням предмета або явища. Цей образ можна назвати метафоричним або когнітивним. Перцептивний образ формують зорові, тактильні, смакові, звукові та нюхові образи (червона троянда, голосний язик, собор з куполами, гострий ніж, кислий лимон, помаранчевий апельсин, білий ведмідь і т. д. [Карасик 2004, с. 3]. Образний компонент в структурі концепту складається з двох компонентів – перцептивного образу та когнітивного (метафоричного) образу, що в однаковій мірі відображають різні характеристики аналізованого предмета чи явища [Карасик 2004, с. 4].

Окрім того, варто зазначити, що науковець Н. Д. Арутюнова виділяє такі основні види перцептивної метафори, як антропоморфна та перцептивна. У свою чергу перцептивна метафора розподіляється на візуальну, тактильну, звукову і смакову. Дослідниця Н. Д. Арутюнова зазначає, що візуальна метафора включає в себе найбільшу кількість підтипів, такі як: а) предметна; б) вегетативна; в) натуроморфна; г) зооморфна; д) палеоморфна; е) кольорова; з) просторова [Арутюнова 1990, с. 15].

Тоді як антропоморфна метафора базується на персоніфікації, і диференціюється на такі підвиди, які асоціюються з а) морально-етичними; б) інтелектуальними; в) емоційно-психологічними; г) фізичними характеристиками людини. Ціннісна складова антропоморфної метафори дозволяє сприймати її не лише як складову перцептивно-образного компоненту, але і як ціннісного компоненту концепту [Арутюнова 1990, с. 18].

Для більш повної картини дослідження репрезентації перцептивно-образного компоненту концепту ПОГОДА необхідно розглянути репрезентаційність концепта у фразеології. В. В. Привалова стверджує, що одиниці фразеологічного фонду – це «мовні знаки, що об'єктивують національно-культурні особливості образів свідомості представників певної етнолінгвокультури», тому фразеологічний фонд відіграє особливу роль в корпусі мовних одиниць, що об'єктивують концепт [Привалова 2005, с. 222].

Як засіб вербального аранжування концептів фразеологізми є доволі інформативними одиницями, тому що не лише надають концептам певної **раціонально-емоційної кваліфікації**, але й фіксують ті значеннєві трансформації, що відбуваються в мові та культурі [Красавский 2001, с. 118].

Перцептивно-образні семи концепту Погода декларують досвід іспаномовного ареалу, щодо дослідження погодних умов та їх вплив на врожайність, що вказує на землеробську діяльність у минулому. Фразеологізми взяті зі корпусу іспанської мови CORPES XXI. Для аналізу фразеологізмів, розподілемо їх за перцептивними ознаками:

Тактильність:

— Температура:

- *Hasta el cuarenta de mayo no te quites el sayo; Guarda el sayo para mayo.*
В іспаномовній пареміокультурі перцептивно-образний компонент концепту Погода навесні асоціюється з дощовою та мінливою погодою. У внутрішніх регіонах Іспанії уночі дуже холодно до самої середини червня, тому народ радить не відкладати плащ далеко;
- *Noviembre caliente, mayo helado.*
Коли в листопаді спекотно, то в травні – морозно;
- *Cuando marzo mayea, mayo marcea.*
Коли в березні погода тепла, то в травні буде прохолодно. Окрім того, в даному прикладі використовується така фігура як каламбур, або гра слів;
- *Nueve meses de invierno y tres de infierno*

За допомогою прикладу можна прослідкувати, що погодні умови у різних географічних зонах Іспанії різко відрізняються: у центральній зоні Піренейського півострову переважає гориста місцевість, через що більшу частину року йде сніг, але влітку спекотно. У даному фразеологізмі наявна така ознака образно-перцептивного компоненту концепту Погода, як тактильність, адже за допомогою її, можна відчувати різницю у температурі.

Візуальність:

- *Año ruin cuando llueve en enero y nieva en abril.*

Коли дощить в січні, а в квітні йде сніг, не буде урожайного року;

- *Agua de mayo, ran para todo el año.*

Коли дощить в травні, то урожайний буде весь рік;

Антропоморфність:

— Інтелектуальність:

- *Dice mayo a abril: Aunque te pese, me he de reír.*

Але коли в квітні погана погода, то травень буде теплим;

— Фізичні риси людини:

- *La niebla de noviembre trae el Sur en el vientre*

Згідно з прислів'ями погода восени мінлива та дощова, часто з'являються тумани: у центральних зонах на світанку часто зявляються тумани у листопаді;

Тож, серед паремій, що декларують дослідження погодних умов та їх вплив на врожайність, можна виділити такі перцептивно-образні ознаки структури концепту ПОГОДА, як тактильність, візуальність та антропоморфність. У свою чергу антропоморфна метафора поділяється на інтелектуальну метафору та фізичні риси людини.

Аналіз паремій з вживанням слів на позначення концепту Погода, з метою виділення перцептивно-образних ознак, дав нам, також, можливість дізнатися про народні свята нації, пору року їх проведення, та погодні

умови, характерні для певного проміжку часу. Для аналізу фразеологізмів, розподілемо їх за ознаками перцептивної метафори:

Тактильність:

- *Hasta el día de Navidad no es invierno de verdad.*

Погода до (католицького) Різдва (25 грудня) ще не характерна морозами

- *Si hiela en Santa Lucia, en primavera habrá buenos días.*

Якщо підморожує на Санта Люсію (13 грудня) – весна буде теплою

- *San Pedro y San Felices, frío en las narices.*

У день Святого Педро і Святого Фелісез (1 серпня) зазвичай мороз

Антропоморфність:

— **Фізичні ознаки людини:**

- *Cuando la Candelaria plora, el invierno es fora; si no plora ni hace viento, el invierno es dentro, y cuando ríe, quiere venir.*

Коли на Стрітєння дощить (2 лютого)- погода буде ясною; якщо не дощить, то зима задме вітрами

- *Agua de San Juan, quita vino y no da pan. También se dice esta versión más larga: Agua por San Juan, quita vino y no da pan; por agosto, ni pan ni mosto.*

Якщо дощі на Святого Василя (у серпні), то не буде ні вина, ні хліба

До того ж жителі іспаномовного ареалу досліджували погодні умови не лише характерні для певної пори року чи свята, але й пов'язували їх з **природними явищами** та прикметами. З метою виділення перцептивно-образних ознак концепту Погода розподілемо фразеологізми в використанні лексем, що вербалізують концепт за ознаками перцептивної метафори:

Візуальність:

- *Truenos con luna nueva, prepárese a que llueva.*

Якщо під час нового місяця гроза, готуйтеся до дощу;

- *Arco al poniente, deja el arado y vente.*

Коли з'являється райдуга, буде дощ, тому треба було залишати роботу, і йти ховатися;

- *Cuando el cielo está de lana, si no llueve hoy, lloverá mañana.*
Коли небо вкрите хмарами, навіть якщо й не дощить, дощитиме завтра;
- *Cielo empedrado, suelo mojado; El cielo aborregado, antes de tres días bañado.*
Якщо на небі купчасті хмари, то це знак дощу;
- *Año de nieves, año de bienes.*
Накопичення води у формі снігу узимку необхідне для гарного урожаю;
- *A su tiempo maduran las uvas.*
Зі злакових отримують хліб, а з винограду - вино

Антропоморфність:

- *Cuando con solano llueve, todas las piedras mueve.*
Коли йде сильний дощ із східним вітром, то здіймається буря, що нібито підіймає каміння;
- *Agua de San Juan, quita vino y no da pan.*
У пареміях увага приділяється важливості вирощування культур злакових та винограду.

Виділяємо ідіоми, що профілюють концепт ПОГОДА та його фрагменти на основі метафоризації. Тобто, за допомогою метеорологічних явищ описується почуття людини чи певна життєва обставина: пережити невдачну пору для чогось (*Correr/soplar malos vientos; Correr malos tiempos*). У даному прикладі використовується **антропоморфна** метафора, адже «погані» вітри набувають здатності дути.

Тоді як звичайне явище для певної пори року або для певних обставин, плід сезону (*Fruta del tiempo/ de estación*) виражається за допомогою візуальної метафори, а саме **вегетативної**. Адже фрукт символізує результат.

Таким чином, серед **фразеологізмів на позначення Погоди під час святкувань** у носіїв іспанської мови, можна виділити паремії за такими перцептивно-образними ознаками, як візуальність та атропоморфність.

Тож, погодні умови є важливою складовою життя носіїв іспанської мови, що впродовж багатьох років, досліджуючи їх, укладали свій досвід у народну мудрість. Таким чином, більшість паремій виражає такі перцептивно-образні ознаки концепту ПОГОДА, як тактильність, візуальність, та навіть антропоморфні перцептивні ознаки. Варто зазначити, що за кількістю паремій зі словами на позначення метеорологічних явищ переважають саме ті, що виражають візуальні перцептивні ознаки концепту Погода.

Окрім того, паремії з лексемами на позначення метеорологічних явищ в іспаномовній пареміокультурі декларують досвід іспаномовного ареалу, щодо дослідження погодних умов та їх вплив на врожайність, що вказує на землеробську діяльність. За допомогою прислів'їв та приказок, можна дізнатися про погодні умови, характерні для певних пір року, свят; дослідити диференціацію клімату Піренейського півострову, за допомогою паремійної профілізації концепту, з'ясувати урожай яких культур є характерним для території носіїв іспанської мови.

Варто зазначити, що щоб краще зрозуміти **перцептивно-образний** компонент концепту, варто звернутися до використання слів на позначення ПОГОДИ у сталих виразах або у ідіомах.

Зі словника сталих виразів були дібрані такі одиниці, які можна розподілити на способи перцепції явищ погоди носіями іспанської мови [Academia.edu]:

Звук:

- *hace un frío que pela* (hace mucho frío) – дуже холодно, холодно, аж тріщить;

Тактильність:

- *estar muriéndose de frío/estar pasmado de frío* (tener mucho frío) – холодно, помирати від холоду, одубіти;

- *arrimarse al sol que más calienta* (acercarse a alguien por conveniencia) - лагодити, знаходити спільну мову, спільна думка;

Візуальність:

- **Натуроморфність:** *tormenta de verano* (algo que pasa muy deprisa) – щось, що проходить дуже швидко, пронестись, як фанера над Парижем, як травневий дощ.

Антропоморфність:

- **Морально-етичність:** *ser un sol* (ser buena persona) – бути гарною людиною, бути схожим на сонечко
- **Емоційність:** *la primavera, la sangre altera* (cuando llega primavera, la gente está más inquieta) – весіння активність, навесні люди стають більш активними, весіннє загострення;

[Academia.edu]

Таким чином, перцептивно-образний компонент коцепту Погода в іспанській лінгвокультурі, також, передається за допомогою вживання лексем на позначення метеорологічних явищ у ідіомах. Тож, за допомогою дослідження сталих виразів, можна зробити висновок, що більшість одиниць мають відповідники в українській мові, та передають лінгвокультурну інформацію, національний досвід носіїв іспанської мови за допомогою асоціацій з погодими явищами.

Окрім того, щоб дослідити репрезентацію перцептивно-образного компоненту концепту ПОГОДА, необхідно звернутися до вживання концепту ПОГОДА в контексті. Для проведення контекстуального аналізу, виявляємо вживання слів на позначення метеорологічних явищ в іспаномовних текстах, зокрема у літературно-художніх статтях газети El País, El Tiempo digital та El Periódico, у літературних творах письменників та поетів носіїв іспанської мови та у корпусі іспанської мови CORPES XXI.

В іспанській лінгвокультурі виокремлюється ціла низка метафор із лексемами із семантикою руху, тобто холод набуває ознак антропоморфної метафори, що базується на персоніфікації. Холод набує здатності рухатися:

«*Quedarse en casa cuando llega el frío no tiene por qué ser un sinónimo de aburrimiento*» [El País 02.11.2019].

Весна також персоніфікується, та приходить:

«*Desde este mes hasta que llegue la primavera es posible que todos pasemos bastante tiempo en casa*» [El País 02.11.2019].

«*Cuando llega el frío ma llegue la primavera*» [El País 02.11.2019].

В наступному прикладі лексема, що вералізує концепт Погода, набуває ознак антропоморфної метафори. Так, повітряні холодні маси переміщуються по всій країні:

«*De manera similar, oleajes alterados por la presencia de una masa de aire frío que se desplaza por el país*» [El Tiempo digital 17.11.2019].

Варто зазначити, що у наступному прикладі, дощова вода набуває можливості пересуватися та ходити. Тобто, метеорологічне явище дощ набуває антропоморфних ознак за рахунок метафоризації:

«*COPECO recomienda a la población y autoridades locales realizar la limpieza de cunetas, alcantarillas o canales de alivio que permitan el libre paso del agua lluvia para evitar inundaciones*» [El Tiempo digital 17.11.2019].

У наступному прикладі демонструється вживання слова опади на позначення концепту Погода у формі антропоморфної метафори. Адже, опади ніби то прибудуть до певних віддалених точок:

«*Las precipitaciones también llegarán a puntos aislados de Extremadura*» [El Periódico 17.11.2019].

Наступний цікавий приклад показує вживання слова опади на позначення концепту Погода у вигляді антропоморфної метафори. Опади можуть йти в оточенні бурь:

«*Cielo cubierto con precipitaciones que pueden ir acompañadas de tormentas*» [El Periódico 17.11.2019].

Окрім того, в іспанській лінгвокультурі холод набуває **візуальних когнітивних ознак**, що представлено перцептивною метафорою. Холод можна побачити, сфотографувати:

«*EL FRÍO se puede fotografiar, pero no radiografiar*» [El País 02.11.2019].

Холод можна побачити, тобто дане метеорологічне явище набуває візуальних ознак. Окрім того, холод може зробити людину більш холодною, безжалісною, нібито без серця:

«*De tanto ver estas imágenes del frío nuestro corazón se ha vuelto insensible, como si fuera ya un no-corazón*» [El País 02.11.2019].

Метеорологічні явища набувають ознак самостійного живого організму, що сам генерує певні процеси:

«*La masa de aire frío estará generando un incremento de nubosidad y descensos significativos en las temperaturas, y vientos rachados así como el incremento del oleaje en el litoral*» [El Tiempo digital 17.11.2019].

Наступний приклад демонструє, що метеорологічне явище хмара на позначення концепту ПОГОДА набуває ознак антропоморфної метафори за рахунок персоніфікації. Хмари набувають здатності самостійно простягатися. Окрім того, атлантичний фронт провокує або заставляє хмари зробити певну дію:

«*La entrada de un nuevo sistema frontal atlántico por Galicia, que provocará cielos cubiertos con precipitaciones que se extenderán a toda la mitad norte peninsular*» [El Periódico 17.11.2019].

«*Cielo cubierto con lluvias y chubascos de madrugada y durante las primeras horas de la mañana, que solo remitirán a mediodía y se intensificarán a partir de la tarde, con probabilidad de ser localmente persistentes en el norte*» [El Periódico 17.11.2019].

«*Cielo nuboso con lluvias y chubascos hasta mediodía...pueden ser localmente persistentes en el norte*» [El Periódico 17.11.2019].

Таке метеорологічне явище, як гроза із блискавкою перетворюється на електричну енергію або діяльність. Тобто слова дощ та хмари на позначення концепту Погода набувають візуальних або натуроморфних ознак:

«*También se espera esta tarde lluvias y chubascos **con actividad eléctrica***» [El Tiempo digital 17.11.2019].

«*La alerta inicio desde las 6:00 pm del día de ayer, debido a las lluvias intensas **acompañadas con actividad eléctrica***» [El Tiempo digital 17.11.2019].

Окрім того, у літературних творах письменників та поетів носіїв іспанської мови прослідковується вживання слів на позначення метеорологічних явищ у метафоричному значенні.

Розглянемо приклади літературних творів для аналізу лексеми **Tormenta**, що вербалізує концепт Погоди:

*Mujer mirada en el espejo umbrío
del baño que entre pausas te presenta,
con sólo detenerte, una tormenta
de colores aplacas en el río...* (Jaime Torres Bodet)

За Хаїме Торес, буря набуває візуальних перцептивно-образних ознак. Буря нібито набуває різнокольорового забарвлення.

Наступний приклад зі словом Грім, що вербалізує концепт Погода:

*Viejo lobo de mar, de sed sorda y violenta:
el humo de tu pipa tiene olor a tormenta.
Si relatas tus viajes ya nadie te hace caso,*

porque siempre naufragas en el fondo de un vaso (José Ángel Buesa)

У Хосе Буеса дим трубки набуває нюхових або ольфатових перцептивно-образних ознак. Адже, дим трубки нагадує запах бурі.

У наступному прикладі буря набуває візуальних або фізичних перцептивно-образних ознак та персоніфікується, тобто використовується антропоморфна метафора:

*El austro proceloso airado suena,
Crece su furia, y la tormenta crece,*

Y en los hombres de Atlante se estremece

El algo olimpo y con espanto truena (Juan de Arguijo)

Таким чином, у Хуан де Аргіхо буря самотійно зростає та заставляє все тріщати від страху, ніби то живий організм.

У Антоніо Мачадо буря набуває антропоморфних ознак завдяки стилістичного прийому персоніфікації:

Mis viejos mares duermen; se apagaron sus

espumas sonoras

sobre la playa estéril. La tormenta

camina lejos en la nube torva.

Vuelve la paz al cielo (Antonio Machado)

Антоніо Мачадо надає бурі візуальних або фізичних перцептивно-образних ознак та персоніфікує, наділяє певними людськими ознаками. Тож, буря самотійно крокує далеко за хмару.

Наступний приклад демонструє вживання слова Вітер на позначення концепта Погода:

*Te sentí, como el **viento**, cuando pasabas ya; como el viento, que ignora si*

llega o si se va...

Fuiste como una fuente que brotó junto a mí.

Y yo, naturalmente, sentí sed y bebí.

Llegaste como el viento, náufraga del azar,

con tus ojos alegres entristeciendo el mar.

Y, para que la tarde pudiera anochecer,

te fuiste como el viento, que no sabe volver. (de José Ángel Buesa)

У Хосе Буеса **вітер** набуває антропоморфних ознак завдяки персоніфікації, адже він здатен приходити та повертатись. Окрім того, вітер володіє ознаками інтелектуальної метафори (підвид антропоморфної), адже може думати, ігнорувати, як людина. Варто зазначити, що вітер – ніжний і тихий, ледь відчутний. Тобто, слово вітер, що вербалізує концепт Погода, також, виражається за допомогою перцептивної тактильної ознаки.

За допомогою наступного прикладу можна побачити вживання вітру з ознаками антропоморфної, звукової та візуальної метафори завдяки застосуванню персоніфікації:

El viento es un caballo:

óyelo cómo corre

por el mar, por el cielo.

Quiere llevarme: escucha

cómo recorre el mundo

para llevarme lejos. (de Pablo Neruda)

У Пало Неруда вітер набуває візуальних ознак коня. Важливо зазначити, що вітер, також, набуває звукових ознак, його можна почути. Більш того, вітер має змогу переносити людину та бажати, тобто набуває фізичних та інтелектуальних людських ознак та якостей. Вітер проноситься по морю і по небу, і хоче пронести людину по світу.

Наступний приклад демонструє антропоморфні ознаки вітру, через його порівняння із якостями людини:

Que eres viento, no más, cuando te quejas,

eres viento si ruges o murmuras,

viento si llegas, viento si te alejas. (de Riva Palacio)

За Ріва Паласіо вітер, як людина, може злитися, може бурмотіти, приходити та віддалятися. Тому вітер набуває фізичних та емоційних ознак за рахунок вживання антропоморфної метафори. Окрім того, вітер набуває звукових ознак, адже як і людина може бурмотіти та ричати.

За Рамон Марія, вітер набуває фізичних та візуальних людських ознак, тобто використовується антропоморфна метафора:

De aquel ardimiento

ni aun ceniza queda,

se la lleva el viento.

viento y polvareda. (de Ramón María del Valle Inclán)

Вітер ніби то самостійно здатен перенести пепел з вогню.

За Хосе Томас вітер набуває фізичних та візуальних людських ознак, та має можливість самотійно переносити:

Es que el viento recoje con empeño

Escorias de dolor, restos de llanto,

...

Es que el viento, divino mensajero

De la morada pía,

Barre el valle de lágrimas entero (de José Tomás de Cuellar)

Вітер набуває антропоморфних фізичних ознак, немов самотійно переносить біль, плач, автор називає його божественним кур'єром, що очищує вулиці від сліз.

Наступний приклад:

Me peina el viento los cabellos

como una mano maternal:

abro la puerta del recuerdo

y el pensamiento se me va. (de Pablo Neruda)

За Пабло Неруда вітер набуває антропоморфних фізичних людських ознак, персоніфікується, та нібито здатен розчісувати. Вітер нібито розчісує волосся ліричному герою, як материнська рука.

За Антоніо Мачадо вітер набуває антропоморфних ознак:

Abril sonreía. Yo abrí las ventanas

de mi casa al viento... El viento traía

perfumes de rosas, doblar de campanas...

Doblar de campanas lejanas, llorosas,

süave de rosas aromado aliento...

...¿Dónde están los huertos floridos de rosas?

¿Qué dicen las dulces campanas al viento? (de Antonio Machado)

Вітер ніби то приносить додому через вікно аромати троянд, звуки далекого дзвону. Тож, вітер має фізичні людські ознаки.

Варто зазначити, що у Хосе Ліма вітер набуває тактильних та антропоморфних фізичних ознак, та нібито відчуває біль:

*Entre los dos, **viento** o fino papel,
el viento, herido viento de esta muerte
mágica, una y despedida.*

Un pájaro y otro ya no tiemblan (de José Lezama Lima)

Тобто вітер ранений смертю та прощанням, як людина здатен фізично і емоційно переживати біль розтавання.

Цікаво те, що у Ернеста Карденаля **вітер** набуває антропоморфних ознак метафори, тобто набуває людських рис:

*Las pesadas gotas parecen subiendo la grada
y el viento golpeando la puerta
una mujer que va a entrar.* (de Ernesto Cardenal)

[Buscador de poemas por palabras]

В Ернеста вітер ніби то самостійно стукає у двері.

У наступному прикладі вітер залишає тінь на поверхні води, тобто набуває візуальних ознак:

*... ¡Con pie ligero, semejante al aire,
pisar sus playas sin dejar más huella
que la sombra del viento sobre el agua!* (Octavio Paz)

Октавіо Паз порвнює вітер із легким, немов повітря, слідом.

Окрім того, вітер набуває візуальних ознак людських частин тіла, тобто має антропоморфні ознаки:

*Los labios y las manos del viento
el corazón del agua...* (Octavio Paz)

Тобто, у Октавіо Паз вітер має губи і руки.

Наступний приклад демонструє слово Вітер, що вербалізує концепт Погода, за допомогою антропоморфної метафори:

La espiga.

IRA el signo, sutil que los dedos del viento (Rubén Darío)

Тобто, у вітру ніби-то з'являються пальці, що порівнюються з шипами та злістю. Варто зазначити, що вітер набуває антропоморфних ознак, адже має пальці.

У Сальвадора Руеда дощ набуває неочікуваного зовнішнього вигляду:

*Has de ser con los rigores,
si un rudo golpe recibes
suelta una lluvia de flores. (de Salvador Rueda)*

[Buscador de poemas por palabras]

Тобто, дощ набуває неочікуваного зовнішнього вигляду. Оскільки він уявляється не у вигляді опадів із води, а у вигляді квіткового дощу.

У наступному прикладі дощ набуває фізичних антропоморфічних ознак:

*En la ventana oscura
la lluvia sonreía...
Tamboril de dulzura.*

Gong de monotonía (de Rafael de León)

За Рафаель де Леон, дощ може посміхатись у вікно, неначе людина.

Наступний приклад:

*No porque llueva ser digno. ¿Y cuándo
lo seré, en qué momento? ¿entre la pausa
que va de gota a gota? si llegases
de súbito y al par de la mañana,
al par de este creciente mes, sabiendo,
como la lluvia sabe de mi infancia (de Rafael de León)*

У Рафаель де Леон, дощ набуває антропоморфічних ознак за рахунок вживання інтелектуальної метафори, адже дощ ніби то пам'ятає та знає все про життя, навіть про дитинство автора.

За Хосе Буесом, дощ набуває візуальних та антропоморфічних ознак:

*Si hay rosas y retoños, ¿para qué llovería?
si ya todo florece, ¿qué más va a florecer?*

llueve obstinadamente y en la calle vacía

las gotas de la lluvia son pasos de mujer. (de José Ángel Buesa)

Адже краплі дощу набувають образу тихеньких кроків жінки.

За Амадо Нерво дощ набуває звукових ознак за допомогою вживання перцептивної метафори:

Canta, virgen, yo lo imploro;

que tu voz angelical

semeja el rumor sonoro

de leve lluvia de oro

sobre campo de cristal. (de Amado Nervo)

Тобто, голос схожий на голосний стук легкого дощу. Окрім того, дощ набуває візуальних кольорових ознак, адже стає золотим. Перцептивно-образна складова (або перцептивно-образний компонент) концепту ПОГОДА вербалізується лексемами *el rumor sonoro* та *de oro*, що об'єктивують слухове та візуальне сприйняття дощу, з яким порівнюється голос молодої дівчини (*virgen, tu voz angelical semeja el rumor sonoro de leve lluvia de oro*), що, в свою чергу, надає йому ознак чарівності, ніжності, тобто набуває оцінного значення.

У Амадо Нерво дощ набуває візуальних ознак:

¿Quién regó sus collares en el agua, Dios mío?

Lluvia son de diamantes en azul terciopelo...

-Es la imagen del cielo que palpita en el río.

es la imagen del cielo (de Amado Nervo)

Адже дощ має вигляд блакитних діамантів на блакитному оксамиті. Дощ ніби то відображає небо.

Луїс Сернуда надає дощу антропоморфних ознак фізичої метафори, тобто надає людських рис:

Hoja que roza un vidrio,

agua que acaricia unas guijas,

lluvia que besa una frente juvenil (de Luis Cernuda)

Тож, дощ нібито цілує лоба молодій людини. Автор персоніфікує дощ, надаючи йому антропоморфних ознак, приписуючи йому здатність діяти, цілувати

У наступному прикладі туман набуває візуальних ознак за рахунок вживання антропоморфної метафори:

*La lluvia allí no es más que una rosa entreabierto;
su niebla misma ríe, risa blanca en el viento.*

Su oscuridad, su luz son bellezas iguales (de Luis Cernuda)

Луїс Сернурра перетворює туман у людину, що може посміхатися, та, має білосніжну посмішку. Окрім того, туман набуває візуальних ознак завдяки вживанню кольорової метафори, адже стає як темного відтінку, так і світлого, що однаково красиво.

За Хосе Томас туман набуває антропоморфних ознак за допомогою стилістичного прийому персоніфікація:

Y de la tierra húmeda

Se levanta la niebla;

Corona el arroyuelo,

El lago, la eminencia. (de José Tomás de Cuellar)

Туман здатний піднятися самостійно над землею, та над ставком.

У Хосе Буеса туман набуває неочікуваного зовнішнього вигляду, та набуває візуальної ознак:

*Y **me envolvió una niebla de recuerdos** lejanos,
y sentí que sangraba mi vieja cicatriz.*

La vi pasar con otro, risueña y arrogante.

Me pareció más bella, más gallarda... No sé. (de José Ángel Buesa)

Тобто, туман з'являється не лише як метеорологічне явище, а і як когнітивний процес, певна хвиля спогадів про минуле. Туман постає у вигляді «туману давніх спогадів».

За Густаво Алонсо Бекером, туман набуває тактильних та антропоморфічних ознак метафори:

¿A mí me llamas?

no, no es a ti.

Yo soy un sueño, un imposible,

*vano fantasma de **niebla** y luz;*

soy incorpórea, soy intangible:

no puedo amarte. (de Gustavo Adolfo Bécquer)

Туман ніби то перетворюється на матеріал, до якого можна доторкнутися, який можна побачити. Сам ліричний герой ніби то зроблений із туману.

У Мігеля Унамуну туман набуває візуальних ознак метафори:

...en donde clava el sol su primer dardo

y el último y en donde el cielo pardo

*baja en **niebla** sin lluvia que la ofenda. (Miguel Unamuno)*

[Buscador de poemas por palabras]

Тобто, туман набуває візуальних ознак неба, що нависло близько над землею, і навіть дощ не падає з цієї хмари.

У Антоніо Мачадо туман набуває візуальних ознак кольорової метафори, і стає білого кольору:

Parece una laguna

*el ancho río entre la blanca **niebla***

de la mañana. Por los montes cárdenos,

camina otra quimera. (de Antonio Machado)

У Гарсія Лорка туман набуває неочікуваних візуальних ознак:

La sombra de mi alma

huye por un ocaso de alfabetos,

***niebla** de libros*

y palabras.

¡La sombra de mi alma! (de García Lorca)

Тобто, туман набуває зовнішнього вигляду, не як метеорологічне явище, а стає із книг, та зі слів. Туман символізує душу людини, та її інтереси.

Отже, концепт ПОГОДА в іспанській мові має доволі розлогий **перцептивно-образний компонент**. Провівши контекстуальний аналіз, було виявлено, що перцептивний образ формують зорові, тактильні, смакові, звукові та нюхові образи (*наприклад, в іспанській лінгвокультурі холод набуває візуальних когнітивних ознак, що представлено перцептивною метафорою. Холод можна побачити, сфотографувати, метеорологічні явища набувають ознак самотійного живого організму, що сам генерує певні процеси. Вітер – ніжний і тихий, ледь відчутний, грім – асоціюється з сильним голосом, персоніфікується, та набуває ознак людських частин тіла*). Окрім того, перцептивно-образна акцентуація ПОГОДИ в іспаномовній пареміокультурі декларує досвід іспаномовного ареалу, щодо дослідження погодних умов та їх вплив на врожайність.

Таким чином, більшість паремій виражає концепт Погода за допомогою перцептивної та антропоморфної метафори. За частотністю вживання найчастіше зустрічається такі перцептивні метафори, як візуальна та звукова. В той же час найчастіше вживаються такі види антропоморфної метафори, як фізична, емоційна та інтелектуальна.

Окрім того, за допомогою прислів'їв та приказок, можна дізнатися про погодні умови, характерні для певних пір року, свят; дослідити диференціацію клімату Піренейського півострову, за допомогою паремійної профілізації концепту, з'ясувати урожай яких культур є характерним для території носіїв іспанської мови; прослідкувати профілізацію концепту ПОГОДА на основі метафоризації, пов'язаної з почуттями людей.

2.3. Особливості репрезентації ціннісного компоненту концепту ПОГОДА засобами іспанської мови

Звернемося до аналізу ціннісного компоненту концепта *Погода* в іспанській лінгвокультурі. В.І. Карасик відрізняє в структурі концепту такі компоненти, як понятійний, перцептивно-образний та ціннісний компонент [Карасик 2004, с.118]. Ціннісний компонент виділяється як центр концепту; саме за наявності цього компоненту концепт відрізняється від поняття та від інших ментальних одиниць. Валоративна зона об'єднує когнітивні ознаки, що виражають етичну оцінку (хороший/поганий), естетичну (красивий/не гарний), емоційну (приємний/ неприємний), інтелектуальну (розумний/безглуздий), моральну (добрий/злий, законний/не законний, справедливий/ не справедливий і т. д.).

Для вивчення ціннісних характеристик *ПОГОДИ* із тлумачних словників, і корпусу іспанської мови *CORPUS XXI* було дібрано **прикметники** (64 одиниці), що поєднуються із іменником *tiempo*. В ньому переважають означення, що відсилають до **негативно** забарвлених якостей погоди: *desagradable, riguroso, borrascoso, cargado, crudo, desabrido, desapacible* (неспокійна), *tempestuoso, desigual, destemplado* (мінлива), *duro, estorboso, feo, frío, horrible, horroroso, inclemente, cargado, fosco, azorrado, inestable, inseguro, malo, recio, revuelto, riguroso, sosegado, tórrido*. Аналіз виявив означення, що описують погоду з **позитивної** сторони: *agradable, bueno, apacible, delicioso, despejado, buen, espléndido, estupendo, hermoso, magnífico, maravilloso, tranquilo, benigno, blando, bonancible, manso, claro, sereno, sosegado*.

Наступні означення не можуть бути однозначно охарактеризовані як **позитивно** або **негативно** забарвлені (17 одиниць): *caluroso, airoso, fresco, húmedo, suave, lluvioso, seco, tropical, variable, ventoso, brumoso, nublado, moderado, caliente, serondo, serótino, seruendo*.

Окрім того, із іменником “tiempo” вживаються такі дієслова, дібрані із словника Academic як (23 одиниці): abonanzar, arauciguarse (el tiempo se arauciguó — встановилась гарна погода), asegurarse, fijarse, sentarse el tiempo, calmarse, desanublarse, desencapotarse, despejarse, serenarse, escampar, aclarar(se) el tiempo, levantar(se) el tiempo, agarrarse el tiempo — триматися (про мороз, про дощ), refrescar, hacer (hacer cierto tiempo: hoy hace buen tiempo), mejorar, sosegarse, cargarse el tiempo (про небо), descomponerse el tiempo, meterse en tiempo (el tiempo se metió en agua — зарядили дощі), abrirse. [Academic.com]

Серед дієслів, дібраних методом суцільної вибірки, що вживаються із іменником “tiempo” можна виділити дієслова, які додають **негативної** конотації концепту: empeorarse, cerrarse, agravarse; **позитивної** конотації: arauciguarse, asegurarse, calmarse, desanublarse, desencapotarse, despejarse, serenarse, escampar, aclarar(se) el tiempo, levantar(se) el tiempo, refrescar, mejorar, sosegarse, cargarse el tiempo, descomponerse el tiempo, abrirse; та **нейтральної** конотації: fijarse, intensificarse, sentarse el tiempo, agarrarse el tiempo, ponerse, hacer cierto tiempo.

Тож, проаналізувавши дієслова, що вживаються із іменником “tiempo” можна зробити висновок, що із лексемою tiempo на позначення концепту Погода вживаються як позитивно забарвлені, так негативно і нейтрально забарвлені дієслова.

Окрім того, щоб дослідити ціннісну структуру концепту, знову звернемося до контекстуального аналізу, проаналізуємо вживання слів на позначення концепту ПОГОДА в іспаномовних текстах, зокрема, у публіцистичних статтях газети El País.

Розглянемо конкретний приклад:

«Este año hemos visto un catálogo impresionante de fríos, pues los hay de diferentes clases: secos, húmedos, inclementes, crueles, pasajeros, mortales...» [El País 02.11.2019]. Тож, приклад демонструє холод, який персоніфікується,

набуває людських ознак (він може бути сухим, безжалісним, жорстким), та навіть фатальних: може бути смертельним.

У наступному прикладі «*En los lugares-lugares hay grumos de no-lugares donde los indigentes caen como moscas cuando les alcanza el invierno*» [El País 02.11.2019] воєнна метафора вживається для опису протистояння холодній погоді. В цьому ж контекстуальному прикладі наявна й антропоморфна метафора *les alcanza el invierno* (зима їх наздоганяє). Фраза *caen como moscas* передає трагічність життя, та швидкість смерті бездомних від холоду взимку.

У наступному прикладі “*Al mal tiempo, buena cara”*. *El refranero español tiene innumerables referencias optimistas para hacer frente a los días de frío y lluvia que parecen acechar gran parte del país*» [El País 02.11.2019] холод набуває людських ознак, тобто персоніфікується. У нього ніби то з’являється обличчя. Окрім того, мороз та вітер набувають здатності переслідувати частину країни.

Розглянемо приклад «*La llegada del frío no solo nos ha recluido en casa, también nos ha obligado a sacar la ropa de invierno del armario*» [El País 02.11.2019], у якому холодній погоді приписуються людські ознаки (холод заставляє), що знову ж таки представлено антропоморфною метафорою.

Для вивчення ціннісних характеристик ПОГОДИ, також, можна звернутися до літературних творів авторів носіїв іспанської мови. Для аналізу використовуємо контекстуальний аналіз.

Лексема **el Relámpago** (блискавка) вербалізує концепт Погода та зустрічається як у позитивно, так і у негативно забарвленому значенні. Наприклад, Октавіо Паз порівнює блискавки на небі з рибами в морі, та з кістями в тілі ночі. За поетом вся ніч і життя минають швидко – неначе блискавка. Таким чином, блискавка - лексема, що має негативну конотацію та втілює швидкоплинність часу.

*Relámpagos o peces
en la noche del mar
y pájaros, relámpagos
en la noche del bosque.*

Los huesos son relámpagos
en la noche del cuerpo.
Oh mundo, todo es noche
y la vida es relámpago. (de Octavio Paz)

[Buscador de poemas por palabras]

Густаво Адольфо Бекер порівнює життя з блискавкою. За Бекером життя є занадто коротким та швидкоплинним: народитися – означає померти. Варто, також, зазначити, що за Бекером блискавка символізує світло під яким народжуємось, тобто під час народження живого створіння, ніби то з'являється світло. Так само швидко, як і удар блискавки помираємо. Тобто, лексема блискавка має позитивно забарвлене значення, адже світло блискавки символізує народження, та з іншого боку, короткоплинність життя.

Al brillar un relámpago nacemos
y aún dura su fulgor cuando morimos;
¡tan corto es el vivir!
la gloria y el amor tras que corremos
sombras de un sueño son que perseguimos:
¡despertar es morir! (de Gustavo Adolfo Bécquer)

Мігель де Унамуно зображує **бурю** у пустелі. Життя ліричного героя – немов пристрасть у пустелі, немов море горя під час бурі. Тож, буря символізує пустоту, пристрасть, відчай та фатумну долю, що приводить до смерті. Все націлючіше у житті відбувається саме бід час бурі. Таким чином, буря набуває негативної конотації.

Fué tu vida pasión en el desierto
mar de la pena, bajo la tormenta...
contra la suerte, fría y avarienta,
y empiezas á vivir después de muerto (Miguel Unamuno)

[Buscador de poemas por palabras]

У Франциско Есканте буря набуває «фатальних» та «жахливих» ознак, що забезпечується семантикою епітетів *fatal* та *horrible*. Під час бурі море ніби то

кричить, небо сіріє, сяє блискавка. «Жахлива» буря навіть посилює свою злість. У хвилях моря з'являється гроб. Тобто, буря символізує жах, і набуває негативної конотації.

Un instante despues, fatal tormenta

El mar agita, se oscurece el cielo

Y el rayo destructor brilla y retumba.

La horrible tempestad su furia aumenta,

Y el mísero marino sin consuelo

Halla en las ondas ignorada tumba. (Francisco Sosa Escalante)

За Меіра Дельмар буря набуває позитивного значення. Адже, саме після бурі з'являється радість. Саме завдяки бушуванню бурі, можна відчутти радість, контраст між злом та добром. Таким чином, буря набуває позитивних ознак, адже саме вона дає можливість відчутти що значить радіти.

Cada vez que en mi mano reverdece

la rama del olivo y aparece

después de la tormenta la alegría (Meira Delmar)

Лексема **La nieve** (сніг), що вербалізує концепт Погода зустрічається у наступних значеннях. Наприклад:

За Густаво Адольфо Бекер, жінка, неначе небесний символ, зроблена Богом із золота та снігу. Бекер називає сніг – небесним символом чистоти та близьки. Золото та сніг стають божественним ідеальним матеріалом. Тобто, сніг набуває позитивної конотації.

...Porque al darte la pureza,

de que es símbolo celeste,

como a ella te hizo dios

de oro y de nieve. (Gustavo Adolfo Bécquer)

За Вісенте Кастро, сніг – це зовнішня оболонка автора, немов його маска, що символізує холодність та беземоційність. За цією «маскою ховається вулкан» – його справжні емоції. Він – холодний, закриває емоції автора, сніг немов приховує життя. Тобто, сніг набуває негативного забарвлення. Але, з

іншого боку, сніг – це символ спокою та захисту, за яким приховується вулкан емоцій. Саме завдяки такому контрасту, автор надихається писати вірші, та здатний проявляти власний талант. Тобто, сніг набуває позитивного значення.

PARA qué hago versos...?

Para que sepáis

*que bajo mi **nieve***

palpita un volcán. (de Vicenta Castro Cambón)

[Buscador de poemas por palabras]

За Мігелем де Унамуно, життя «народжується поміж камінням, проростючи крізь сніг». Сніг – символізує перегороду, яка заважає життю існувати, та стає перепоною на шляху до розвитку. Тобто, сніг втілює перепоноу на шляху зростання життя з землі до сонця. Таким чином, концепт набуває негативної конотації.

Te ví claro nacer entre las peñas

*de la cumbre, brotando de la **nieve**,*

y laborioso luego tras de breve

jugueteo mover ruedas de aceñas (Miguel Unamuno)

[Buscador de poemas por palabras]

За Мігелем де Унамуно, спокій знаходиться під снігом, що «закриває» груди. У Унамуно сніг набуває властивості захисту внутрішнього спокою від зовнішнього світу. Автор шукає спокій зовні, але розуміє, що він знаходиться лише всередині, прикритий снігом на його грудях, тобто у душі. Сніг стає символом тілесного того, що вкриває та оберігає душевне. Тобто, сніг набуває позитивної конотації.

Busco guerra en la paz, paz en la guerra,

el sosiego en la acción y en el sosiego

la acción que labra el soterráneo fuego

*que en sus entrañas bajo **nieve encierra***

nuestro pecho. (Miguel Unamuno)

Хуан Зорія порівнює сніг з часом, який стікає. Час минає, тають сніги, але залишаються його спогади, які оживають в його пам'яті у картинках та запахах життя, парфумів, квітів. Сніг стає, як пісок, символом часу та короткоплинності життя. Тобто, сніг набуває негативно забарвленого значення у вірші.

*...Es que el recuerdo y el tranquilo llanto,
vestales que custodian los amores,
dan vida y dan perfumes a las flores*

que la nieve del tiempo marchitó. (de Juan Zorrilla de San Martín)

Федеріко Гарсія Лорка називає дівчину білою принцесою, що спить темної ночі. Земля під снігом спить так же солодко, як і дівчина під білою теплою ковдрою. Тобто, сніг набуває позитивної коннотації, оскільки він порівнюється з дівочою красою, що помітна навіть у темені ночі.

...

*Blanca princesa de nunca.
¡Duerme por la noche oscura!
Cuerpo y tierra de nieve.*

Duerme por el alba, ¡duerme! (de Federico García Lorca)

У Рубена Даріо сніг – є символом невинності та чистоти. Він порівнює душу Діви з чистотою снігу. У Рубена сніг – стає символ божественності та чистоти Діви. Тобто, сніг набуває позитивної та навіть божественної коннотації.

*O adoro a una sonámbula con alma de Eloisa
Virgen como la nieve y honda como la mar;
Su espíritu es la hostia de mi amorosa misa
y alzo al són de una dulce lira crepuscular (de Rubén Darío)*

Лексема, що вербалізує концепт Погода **El sol** (сонце) зустрічається у таких значеннях. Наприклад:

Лео Феліпе називає сонце – одночасно і палачем, і другом. Адже у той час, коли сонце для одних – є другом, для снігу та для води воно - палач. Сонце

заставляє сніг «плакати», тобто танути. А річкову воду перетворює на хмару. Тобто, сонце набуває негативної коннотації.

...*Y siempre habrá un sol también*
un sol verdugo y amigo
que trueque en llanto la nieve
y en nube el agua del río. (de León Felipe)
 [Buscador de poemas por palabras]

Пабло Неруда демонструє сонце і апельсини, що нагадують йому про його рідну сонячну Андалусію. Тобто, сонце набуває позитивного значення, адже асоціюється у автора зі спогадами про тепле, сонячне, рідне місце.

Qué distancia en metros redondos
hay entre el sol y las naranjas?
quién despierta al sol cuando duerme
sobre su cama abrasadora? (de Pablo Neruda)
 [Buscador de poemas por palabras]

Мануель Нахера називає очі коханої яскравішими навіть в порівнянні із сонцем. За Мануелем сонце – яскраве та жарке, але очі його коханої в порівнянні із соцем – ще більше блискучі. Таким чином, сонце набуває позитивної конотації.

El verso es ave: busca entumecido
follaje espeso y resplandores rojos.
¿Qué nido más caliente que tu nido?
¿qué sol más luminoso que tus ojos? (de Manuel Gutiérrez Nájera)

Пабло Неруда вживає фразу «смерть живе у сонці черешні», тобто сонце – символ насіння або центру життя. За Неруда, сонце знаходиться у черешні, але навіть у ньому живе смерть. Тож, сонце набуває негативної коннотації, адже у ньому приховується смерть.

No crees que vive la muerte
dentro del sol de una cereza?
no puede matarte también un beso de la primavera?...

(de Pablo Neruda)

Лексема, що вербалізує концепт Погода **La lluvia** (дощ) зустрічається у таких значеннях. Наприклад:

За Хосе Анхель Буеза дощ – це символ самотності. Під час дощу поряд із ліричним героєм немає нікого, на вулиці також – нікого. Окрім того, дощ навіює давні спогади, заставляє задуматись. Навіть троянди померли під дощем, та автор відчуває їх біль замість запаху. Тож, дощ набуває негативно забарвленої конотації.

Una ventana abierta. La lluvia. Y un lejano recuerdo.

Una calle vacía. Nada más que una calle y el viento.

Corazón en la noche sin que nadie comparta un sueño.

La lluvia, un hombre solo. Y el dolor de las rosas que han muerto.

(de José Ángel Buesa)

[Buscador de poemas por palabras]

У Хосе Буеса дощ був свідком моменту, коли автор поцілував ввечері жінку. За Буеса жінка була не його, як і дощ був чужим. Але він все пам'ятає, і не розуміє чому він згадав цю подію. Тобто, лексема дощ набує негативно забарвленої конотації, адже дощ стає символом минулих спогадів, що залишають почуття не розуміння своїх дій та подиву.

Era bella, muy bella. No fue mía.

Una tarde de lluvia la besé.

Y sin embargo yo no la quería,

y la recuerdo sin saber por qué. (de José Ángel Buesa)

За Алехандрою Пізарнік, дощ із вітром зтирають як вогонь, так і поему, написану на стіні. Таким чином, дощ набуває негативно конотації, оскільки змиває з пам'яті землі твори письменниці, пам'ять про неї.

El viento y la lluvia me borraron

como a un fuego, como a un poema

escrito en un muro. (de Alejandra Pizarnik)

У Мігеля Унамуно дощ постає граціозним. Він порівнюється з Богом Ісусом, що отримує славу духу. Тобто, дощ – символ очищення, набуває позитивної коннотації.

*Sed de Dios tiene mi alma, de Dios vivo:
conviértemela, Cristo, en limpio aljibe
que la graciosa lluvia en sí recibe
de la fé. Me contento si pasivo (Miguel Unamuno)*

Лексема, що вербалізує концепт Погода **La niebla** (туман) зустрічається у таких значеннях.

За Октавіо Паз туман – символ затуманеності розуму, коли неначе все навкруги нереальне. Все навкруги здається нечітким, чутно звук ходу з іншої вулиці, видно лише туман. Ліричний герой ніби-то знаходиться в підсвідомому стані, та не розуміє чітко що відбувається. Саме в підсвідомому стані він побачив щось незвичайне та надихнувся побачити красу, написати вірш. Таким чином, туман набуває позитивного значення.

*Mis pasos en esta calle resuenan
en otra calle donde
oigo mis pasos pasar en esta calle
donde sólo es real la niebla. (de Octavio Paz)*

[Buscador de poemas por palabras]

У Мігеля де Унамуно туман «затуманює» очі, неначе вся вулиця покривається ковдрою. Нічого не видно, навіть не зрозуміло куди йти. Туман у Мігеля, також, стає – символом нереальності та затуманеності розуму. Тож, лексема туман набує негативно забарвленої конотації.

*Ahora que ya por fin ganó la cumbre,
á mis ojos la niebla cubre el valle
y no distingo á donde va la calle (Miguel Unamuno)*

Лексема, що вербалізує концепт Погода **El hielo** (лід) зустрічається у таких значеннях.

У Густаво Бекхер льодом у серці символізує душевний біль. Лід – стає символом болю від спогадів про кохання. Тож, лексема лід набуває негативно забарвленої конотації.

*Yo me acogí, como perdido nauta, a una mujer, para pedirle amor,
y fue su amor cansancio a mis sentidos,
hielo a mi corazón. (de Gustavo Adolfo Bécquer)*

Лексема, що вербалізує концепт Погода **El viento** (вітер) зустрічається у таких значеннях.

За Хосе Буеса вітер непостійний, змінює свій напрям, неначе почуття ліричного героя. Автор порівнює своє кохання зі змінюваністю та непостійністю моря та вітру. Тож, лексема вітер набуває негативно забарвленого значення.

*Tu amor tiene la tibia ternura de una playa;
mi amor es inestable como el viento y el mar.
(de José Ángel Buesa)*

У Дулсе Марія Лоїназ вітер уносить сухий лист з під ніг, який автор бачила давно. Тобто вітер стає символом часу, що залишає лише спогади. Тож, вітер набуває позитивного забарвлення, адже залишає певні спогади, думки.

*A mis pies la hoja seca viene y va
con el viento;
hace tiempo que la miro,
hecho un hilo, de fino, el pensamiento...
(de Dulce María Loynaz)*

У Хосе Буеса вітер з дощем на пустій вулиці за вікном символізують спогади та самотність. Тобто, вітер набуває негативних ознак, оскільки він навіює відчуття самотності та смутку.

*Una ventana abierta. La lluvia. **Y un lejano recuerdo.**
Una calle vacía. Nada más que una calle y el viento.
(José Ángel Buesa)*

За Антоніо Мачадо у вітер можна викинути свої «знання», свої «поради». Тобто, у Антоніо Мачадо вітер набуває ознак джерела, куди можна викинути власні цінності, які нікому більше не потрібні, які «лише вітер може забрати». Таким чином, вітер набуває негативного, адже поет висміює свої знання, свої поради, які можна викинути на вітер.

*Yo, como Anacreonte,
quiero cantar, reír y echar al viento
las sabias amarguras
y los graves consejos...
(de Antonio Machado)*

Отже, слова на позначення метеорологічних явищ мають як позитивне, так і негативне значення у контексті.

Найчастіше слова на позначення метеорологічних явищ вживаються для **вираження власних почуттів у літературних творах** (дощ – самотність; туман – затуманеність, стан підсвідомості домінує над свідомістю; сніг – символізує свіжість, божественну чистоту, очищення). Окрім того, слова на позначення концепту **Погода** вживаються у літературних творах для **порівняння з реальними предметами, вираження ставлення до них, асоціації, спогади** (Сонце – вогняна куля, калюжі після дощу – дзеркало, в якому вночі відображаються зірки; Сонце – це символ життя та центру всього живого; Сонце сяє, як людські очі; Сонце прирівнюється до апельсинів, та нагадує сонячну Андалусію; блискавки на небі прирівнюються до риб в морі, та до кістей в тілі ночі; Життя минає швидко – немов блискавка).

Тож, найчастіше позитивних ознак набувають такі метеорологічні явища, як тепла погода, сонце, зорі. Негативних ознак набувають такі явища, як гроза, дощ, блискавка, холод, грім, сніг. Хоча бувають випадки, коли одне і те ж слово на позначення метеорологічних явищ може вживатися у значенні як з позитивним, так і негативним відтінком, наприклад: дощ – як символ самотності, депресії, так і відновлення, ніжності; сніг – символ невинності, божественної чистоти та відсутності емоцій, спокою; гроза – символ смерті, та

одночасно очищення і відродження, блискавка – символ швидкоплинності життя, смерті і одночасно відродження та світла.

Найчастіше слова на позначення метеорологічних явищ вживаються для **вираження власних почуттів у літературних творах** (дощ – самотність; туман – затуманеність, стан підсвідомості домінує над свідомістю; сніг – символізує свіжість, божественну чистоту, очищення). Окрім того, слова на позначення концепту Погода вживаються у літературних творах для **порівняння з реальними предметами, вираження ставлення до них, асоціації, спогади** (Сонце – вогняна куля, калюжі після дощу – дзеркало, в якому вночі відображаються зірки; Сонце – це символ життя та центру всього живого; Сонце сяє, як людські очі; Сонце прирівнюється до апельсинів, та нагадує сонячну Андалусію; блискавки на небі прирівнюються до риб в морі, та до кістей в тілі ночі; Життя минає швидко – немов блискавка).

Таким чином, концепт ПОГОДА в іспанській лінгвокультурі має доволі розлогий ціннісний компонент. Адже, іменник *tiempo* поєднується в іспанській мові з цілим рядом прикметників, дієслів, що виражають позитивну, негативну або нейтральну конотацію.

Окрім того, після проведення контекстуального аналізу, було виявлено, що слова на позначення концепту ПОГОДА в іспанській мові мають не лише нейтральну, але позитивну та негативну конотацію, в залежності від стилістично-жанрового вживання. Варто зазначити, що у літературних творах слова на позначення метеорологічних явищ виражають цілий спектр порівнянь, символів, спогадів та асоціацій.

2.4 Інтерпретативний аналіз асоціацій на слова на позначення концепту Погода у носіїв іспанської мови

Для глибшого розуміння понятійного, перцептивно-образного та ціннісного компоненту концепту ПОГОДА, варто провести асоціативний експеримент. З номінативного поля концепту ПОГОДА було дібрано п'ять основних слів-репрезентантів концепту таких, як блискавка, грім, сніг, дощ та туман.

Експериментальні методи дослідження концептів, зокрема асоціативний експеримент, **дозволяє отримати інформацію** емоційного та оцінного характеру, а також виявити найбільш значущі елементи концепту [Байдак 2010, с. 21]. В даний час існує досить багато різновидів асоціативного експерименту (**вільний**, спрямований, рецептивний, експеримент на суб'єктивні дефініції), створено різні типології асоціацій, що дозволяють отримати конкретні результати, на матеріалі різних мов, видано словники асоціативних норм. Основою формування концепту його асоціативних зв'язків є особливості культурно-історичного формування нації. І він не може бути тотожним у всіх народів, враховуючи територіальні, кліматичні відмінності.

Асоціативний експеримент дозволяє **максимально наблизитися до ментального лексикона**, вербальної пам'яті, культурних стереотипів цього народу. Асоціативний експеримент допомагає **виявити зміст концепту в когнітивній свідомості носіїв мови** та ранжувати за яскравістю ознаки, що утворюють концепт. Ядро мовної свідомості включає ті асоціації в асоціативно-вербальній мережі, які мають найбільше число зв'язків, що виділяються на основі принципу частотності [Палеева 2010, с. 2]. Відповідно до А. А. Леонтьєвої асоціативні норми дають результати не вибіркового, а **масового експерименту, що дозволяє їх використовувати як джерело унікальної лінгвістичної та паралінгвістичної інформації**, а також завдяки своїй статистичній “благонадійності” вони легко піддаються математичній

обробці, будучи унікальним матеріалом для висування та перевірки статистичних гіпотез [Леонт'єва 1977, с. 10].

Опитування респондентів проводилося через мережу Інтернет: за допомогою створеної анонімної Google форми. Період проведення експерименту – жовтень 2021 року. В експерименті взяли участь 27 носіїв іспанської мови, з яких 77,8% складають особи, що походять з країн Латинської Америки (21 чоловік), 18,5 % осіб іспанського походження (3 чоловіка), та 3,7% – США (1 особа). Кількість відмов: 25 осіб (50% від загальної кількості опитаних). Досліджуваним пропонувалося відповісти на декілька питань:

Escriba las tres primeras palabras que Usted asocia con la noción relámpago?

Escriba las tres primeras palabras que Usted asocia con la noción trueno?

Escriba las tres primeras palabras que Usted asocia con la noción nieve?

Escriba las tres primeras palabras que Usted asocia con la noción lluvia?

Escriba las tres primeras palabras que Usted asocia con la noción niebla?

З лінгвокогнітивних позицій отримані в результаті експерименту 27 реакцій носіїв іспанської мови на слова на позначення метеорологічних явищ, репрезентують когнітивні ознаки концепту Погода та розподіляються за його основними структурними компонентами – понятійним, перцептивно-образним та ціннісним компонентом досліджуваного концепту.

Із отриманих у результаті експерименту 27 реакцій на слова на позначення концепту Погода було відібрано та залучено до аналізу асоціати, які сформували наступне асоціативне поле кожної з лексем:

Слово на позначення концепту Погода **Relámpago**, тобто блискавка, отримало такі асоціативи (розподілення по три від однієї особи):

- Trueno, rayo, descarga
- Fuerza, irá, poder
- Luz, nubes y clima
- Empezará a llover
- Lluvia, oscuridad, tranquilidad
- Ruido, luces parpadeantes
- Ruido, luz, temporal
- Belleza, inminencia, velocidad
- Velocidad - Fuerza - Luminoso

- Resplandor vivo producido x las nubes cuando están eléctricamente cargadas
- Luz, electricidad, esplendor
- Ruido, fuerza, coraje
- Luz, fuerza, electrico
- Estallido, tormenta, electricidad
- Luz que produce un trueno
- Luz, Destrucción, Velocidad
- Luz, electricidad, rapidez
- Luz, velocidad, lluvia
- Ruido, truenos y viento
- Rápido, Fuerte, Brilloso
- Fugaz concreto rápido
- Electricidad, ruido, poder
- Ruido, Poder, Electricidad
- Sentido, reacción, pensamiento
- Energía, luz, rapidez
- Fluidez, reflejo, rapidez
- Luminoso, peligroso, globular

Слово на позначення концепту Погода *Trueno*, тобто грім, отримало такі асоціативи (розподілення по три від однієї особи):

- Ruido, estallido, estruendo
- Invencible, fuego, amor
- Sonido, electricidad y Luz
- Tener mucha precaución
- Brillo, Paz, tranquilidad
- Gran ruido, oscuridad
- Nube, ruido, lluvia
- Impacto, ruidoso, potente
- Estruendo, Impacto, Relámpago
- Sonido fuerte cuando el rayo eléctrico choca
- Sonido, onda, ruido
- Rayo, nubes, electricidad
- Sonido, fuerza, miedo
- Ruido, susto, respeto
- Ruido que produce un relámpago
- Ruido, Destrucción, Fuerza
- Ruido, estruendo, lluvia
- Ruido, tormenta, noche
- Lluvia, viento y relámpago
- Golpe, Estruendoso, Estrepitoso
- Ruido fuerte chocar
- Ruido, sonido, rayos
- Ruido, Miedo, Tormenta
- Choque, sentimiento, sentido
- Sonido, fuerte, molesto
- Hiperactivo, dinámico, eficaz
- Ruidoso, inesperado, incomodo

Слово на позначення концепту Погода *Nieve*, тобто сніг, отримало такі асоціативи (розподілення по три від однієї особи):

- Frío , blanco , invierno
- Suavidad, Frio, Paz
- Frío, humedad y clima
- Tiempo de disfrutar
- Frío, escarcha, hielo
- Frío, invierno, ropa gruesa
- Blanco, reluciente, geométrico
- Tranquilidad, reflexión, detenimiento
- Granizo - Copos - Helada
- Agua congelada q cae de las nubes a baja temperatura
- Cristalino, congelar, agua
- Blanco, cristalino, navidad
- Frío, blanco, brillante
- Blanco, suave, frío
- Sólido, 1 estado físico de agua formado por cambios de temperatura
- Blanco, Pureza, Navidad
- Blanco, frío, invierno
- Frío, blanco, montaña
- Frío, blanco y resbaloso
- Frío, Blanco, Norte
- Frío alegría disfrutar
- Frio, belleza, blanco
- Frio, Belleza, Tranquilidad
- Sentido, frío, congelado
- Invierno, Blanca, fria
- Suave, razonable, delicado
- Resbalidoso, sucio, frío

Слово на позначення концепту Погода *Lluvia*, тобто дощ, отримало такі асоціативи (розподілення по три від однієї особи):

- Aguasero, chubasco, llovizna
- Calma, ternura, limpieza
- Húmedo, agua y Frio
- Tiempo para pensar
- Paz, tranquilidad, armonía
- Agua, día nublado, paraguas
- Húmedo, gota, mojado
- Reflexión, dolor, calma
- Frío - Llovizna - Refugio
- Gotas de agua q caen de la nube
- Agua, gotas, mojar
- Agua, transparente, puro
- Agua, gotas, viento
- Mojado, olor, ducha
- Estado líquido d agua que caen del cielo
- Tristeza, Problema, Mojado
- Agua, relajación, limpieza
- Agua, mojado, inundación
- Viento, café y cama
- Agua, Mojado, Humedad
- Refrescante vida agua

- Agua, tristeza, nostalgia
- Nostalgia, Agua, Tristeza
- Sentido, reacción, ideas
- Agua, frío, mojado
- Dinámico, compasivo, seguro
- Mojado, paraguas, charcos

Слово на позначення концепту Погода *Niebla*, тобто туман, отримало такі асоціативи (розподілення по три від однієї особи):

- Bruma, obscuridad, amanecer
- Misterio, Fortaleza, serenidad
- Frío, lluvia y humedo
- Disfrutar de la vista
- Frío, accidentes, obscuridad
- Visión limitada, humo, frío
- Gris, subconsciente, irreal
- Confusión, vacío, miedo
- Oscuridad - Nublado - Turbiedad
- Suspensión de gotas pequeñas en un gas
- Oscuridad, espeso, nubes
- Sombra, Neblina, opaco
- Humo, nublado, obscuro
- Blanco, ceguera, humedad
- 1 estado de agua, pequeña gotas de agua suspendidas en el aire por el cambio de temperatura
- Problema, Visión, Perspectiva
- Blanco, humo, bruma
- Visibilidad, amanecer, ruta
- Humedad, visión y Frio
- Visibilidad, Perdido, Soledad
- Abrigo nubes fuerza
- Húmedo, Borroso, inesperado
- Misterio, Inesperado, Borroso
- Nublado, sentido, reacción
- Opaco, peligroso, Blanca
- Fugaz, recíproco, normal
- No se ve nada, es frío, conducir es peligroso

З метою більш глибоко зрозуміти структуру концепту Погода, представлені асоціати були системизовані за семантичним значенням, у результаті чого було отримано такий набір когнітивних ознак кожного зі слів на позначення концепту Погода, представлених у анкеті для респондентів.

Набір когнітивних ознак кожного слова на позначення концепту розподіляється за його основними структурними компонентами – понятійним, перцептивно-образним і ціннісним або валоративним компонентом концепту.

Варто зазначити, що слово **Relámpago** характеризується набором таких когнітивних ознак:

Понятійний компонент

- **Фізичні процеси:** *energía, electricidad, las nubes cuando están eléctricamente cargadas.*
- **Когнітивні процеси:** *reacción, pensamiento, reflejo.*

Перцептивно-образний компонент

- **Візуальні ознаки:** *resplandor vivo producido, globular, luz, luminoso, oscuridad, luces parpadeantes, brillante, fluidez, velocidad.*
- **Звукове сприйняття:** *ruido, trueno.*

Ціннісно-оцінний компонент

- **Краса:** *belleza.*
- **Сила:** *fuerza, poder.*
- **Спокій:** *tranquilidad.*
- **Емоційність:** *irá.*
- **Небезпека:** *destrucción, peligroso, inminencia.*

Таким чином, серед асоціатів лексеми *Relámpago* виділяємо:

- **асоціати з позитивною конотацією:** *fuerza, poder, tranquilidad, belleza, luminoso, coraje;*
- **асоціати з негативною конотацією:** *irá, oscuridad, ruido, inminencia, destrucción, truenos y viento, peligroso;*
- **асоціати з нейтральною конотацією:** *lluvia, las nubes cuando están eléctricamente cargadas, luz, electricidad, esplendor, globular, luz que produce un trueno, fugaz.*

Цікавим є те, що один з респондентів відповів дієслівним словосполученням *Empezará a llover*, що означає асоціацію блискавки з початком дощу. Окрім того, деякі з респондентів дали власне визначення

поняттю, наприклад: *Resplandor vivo producido, las nubes cuando están eléctricamente cargadas, Luz que produce un trueno.*

Найчастіше повторюються такі асоціати, як *ruido, fuerza, tormenta, electricidad, luz, velocidad, lluvia, poder.*

Таким чином, можна виділити такі семантичні ознаки *Relámpago*: Сила (*fuerza, poder, coraje*), Спокій (*tranquilidad*), Швидкість (*velocidad, rapidez*), Швидкоплинність (*temporal, energía, fluidez*), Краса (*belleza*), Блиск (*luminoso*), Міркування (*sentido, reacción, pensamiento, reflejo*), Зло (*irá, ruido*), Темінь (*obscuridad*), Миготіння (*lucos parpadeantes, brillante, luminoso*), Небезпека (*peligroso*), Руйнування (*destrucción*), Неминучість (*inminencia*). Найчастіше повторюються такі асоціати, як *Ruido, fuerza, tormenta, electricidad, Luz, velocidad, lluvia, Poder.*

Варто зазначити, що проблема класифікації асоціатів безпосередньо пов'язана з визначенням сутності асоціативного зв'язку [Леонтьєва 1977, с. 15]. Очевидно, що процеси актуалізації асоціацій, що проходили під час проведення вільного асоціативного експерименту, не можуть бути однозначно описані лінгвістичними, логічними, психолінгвістичними або філософськими категоріями. Реакції, отримані в асоціативному експерименті, є індивідуальними у своїй конкретності та універсальними як принцип зв'язку між стимулом і реакцією, і як тип асоціювання. Використання підходу, що включає опис результатів за допомогою різних класифікацій і на різних рівнях, дозволило нам найбільш повно і об'єктивно відстежити представленість стимулів, що цікавлять нас, у мовній свідомості [Леонтьєва 1977, с. 18].

Тож, наступним етапом стало виявлення когнітивних ознак концепту *Погода*, що вербалізує слово **Trueno**. Когнітивні ознаки розподіляються за його основними структурними компонентами – понятійним, перцептивно-образним і валоративним компонентом концепту.

Понятійний компонент

Фізичні процеси / метеорологічні явища: *electricidad y luz, nube, lluvia, viento y relámpago, rayo, tormenta.*

Перцептивно-образний компонент

- **Звукове сприйняття:** ruido, sonido, gran ruido, ruidoso, sonido fuerte cuando el rayo eléctrico choca, onda, ruido que produce un relámpago, golpe ruido que produce un relámpago.
- **Візуальні ознаки:** brillo, oscuridad, estallido.

Ціннісно-оцінний компонент

- **Непереможність:** invencible.
- **Сила:** potente, fuerza.
- **Пристрасть:** fuego, amor.
- **Спокій:** paz, tranquilidad.
- **Тривога:** preocupación.
- **Неочікуваність:** inesperado.
- **Руйнування:** destrucción, golpe.
- **Страх:** miedo, susto.

Таким чином, серед асоціатів лексеми *Trueno* виділяємо:

- **асоціати з позитивною конотацією:** invencible, fuego, amor, luz, paz, tranquilidad, impacto, potente, fuerza, respeto, sentimiento, sentido, eficaz;
- **асоціати з негативною конотацією:** tener mucha preocupación, oscuridad, miedo, susto, destrucción, estrepitoso, choque, molesto, inesperado.

Таким чином, можна виділити такі семантичні ознаки *Trueno*: Пристрасть (fuego, amor), Спокій (luz, paz, tranquilidad), Нездоланність (Impacto, potente, respeto, eficaz), Темінь (oscuridad), Тривога (Tener mucha preocupación, miedo, susto, molesto), Руйнування (Destrucción, Fuerza, Golpe), Неочікуваність (inesperado, incomodo), Жах (Estrepitoso, Choque).

Тож, слово Гроза на позначення концепту Погода має як велику кількість асоціатів з негативною конотацією, так і з позитивним значенням.

Окрім того, когнітивні ознаки слова **Nieve** на позначення концепту **Погода**, розподіляються за його основними структурними компонентами – понятійним, перцептивно-образним і валоративним компонентом концепту.

Понятійний компонент

- **Метеорологічне явище:** humedad y clima, congelar, granizo, copos, helada, Agua congelada q cae de las nubes a baja temperatura, 1 estado físico de agua formado por cambios de temperatura.
- **Форма:** geométrico.
- **Агрегатний стан:** agua, sólido.
- **Форма одягу:** gora gruesa.

Перцептивно-образний компонент

- **Тактильність:** frío, helada, congelar, delicado, suave.
- **Візуальність:** escarcha, hielo, reluciente, cristalino, resbaloso, belleza.
— **Колір:** blanco, brillante.

Ціннісний компонент

- **Спокій:** paz, tranquilidad, reflexión.
- **Чистота:** suavidad, pureza, suave, delicado.
- **Насолода:** tiempo de disfrutar, detenimiento, alegría, disfrutar.
- **Святковий настрій:** Navidad, alegría, belleza.
- **Неприємність:** resbalidoso, sucio, frío.

Таким чином, серед асоціатів когнітивних ознак ціннісного компоненту слова *Nieve* можна віділити такі емоційні забарвлення:

- **Позитивну коннотацію виражають такі асоціати:** suavidad, paz, tiempo de disfrutar, tranquilidad, reflexión, detenimiento, pureza, Navidad, alegría, belleza, razonable, delicado.
- **Негативну коннотацію виражають такі асоціати:** resbalidoso, sucio, frío.

Таким чином, серед асоціатів, що виражають позитивну та негативну коннотацію концепту, можна віділити такі категорії асоціатів, як **Пора року**

для розваг (tiempo de disfrutar, Navidad, alegría, detenimiento,), Світле мислення (razonable, reflexión, sentido), Спокій (tranquilidad, paz), Чистота (pureza, delicado, suavidad). А, також, Холод (frío), Бруд (sucio), Слизкість (resbalidoso).

Тож, слово Сніг на позначення концепту Погода має найбільшу кількість саме асоціатів з позитивною конотацією. Цікаво те, що деякі з респондентів дали власне визначення концепту власними словами (як наприклад *agua congelada q cae de las nubes a baja temperatura, або 1 estado físico de agua formado por cambios de temperatura*).

Виявлено когнітивні ознаки слова **Lluvia** на позначення концепту Погода, які розподіляються за його основними структурними компонентами – понятійним, перцептивно-образним і валоративним компонентом концепту.

Понятійний компонент

- **Фізичне/метеорологічне явище:** aguasero, llovizna, inundación, estado líquido d agua que caen del cielo, viento, día nublado, charcos, chubasco.
- **Агрегатний стан:** húmedo, agua, .
- **Метафоричні значення:** vida, paraguas, ducha café y cama, Tiempo para pensar.

Перцептивно-образний компонент

- **Тактильні ознаки:** frio, refrescante, húmedo.
- **Візуальні ознаки:** transparente, puro, dinámico.
- **Ольфактивні ознаки:** olor a frescura.

Ціннісно-оцінний компонент

- **Спокій:** calma, paz, tranquilidad, armonía, relajación, refugio.
- **Неспокій:** problema.
- **Чистота:** limpieza, puro, limpieza.
- **Сум:** dolor, tristeza, nostalgia.

Таким чином, серед асоціатів лексеми *Lluvia* виділяємо:

- **асоціати з позитивною конотацією:** calma, ternura, limpieza, paz, tranquilidad, armonía, refugio, puro, relajación, café y sama;
- **асоціати з негативною конотацією:** dolor, tristeza, problema.

Отже, ми виділяємо такі семантичні ознаки *Lluvia*: Чистота (ternura, limpieza, compasivo, puro), Спокій (calma, paz, tranquilidad, armonía, relajación), Пора для міркування (tiempo para pensar, reflexión, sentido, ideas), Бажання вкритися та пити каву (café y sama, refugio), Біль (dolor), Сум (tristeza, problema).

Цікаво, що у деяких іспаномовних респондентів *Lluvia* асоціюється з café у sama, що означає ліжко та кава. Окрім того, деякі з респондентів дали власне визначення концепту власними словами (наприклад, *estado líquido d agua que caen del cielo*). Тож, лексема *Lluvia* має найбільшу кількість асоціатів з позитивною конотацією.

Виділено когнітивні ознаки концепту Погода, вербалізованого лексемою *Niebla*, які розподіляються за його основними структурними компонентами – понятійним, перцептивно-образним і валоративним компонентом концепту.

Понятійний компонент

- **Фізичне/метеорологічне явище:** aguasero, Plovizna, inundación, estado líquido d agua que caen del cielo, viento, día nublado, charcos, chubasco.
- **Агрегатний стан:** húmedo, agua, .
- **Метафоричні значення:** vida, paraguas, ducha café y sama, Tiempo para pensar.

Перцептивно-образний компонент

- **Тактильні ознаки:** frio, refrescante, húmedo.
- **Візуальні ознаки:** transparente, puro, dinámico.
- **Ольфактивні ознаки:** olor a frescura.

Ціннісно-оцінний компонент

- **Спокій:** calma, paz, tranquilidad, armonía, relajación, refugio.

- **Неспокій:** problema.
- **Чистота:** limpieza, puro, limpieza.
- **Сум:** dolor, tristeza, nostalgia.

Таким чином, серед асоціатів лексеми *Lluvia* виділяємо:

- **асоціати з позитивною конотацією:** calma, ternura, limpieza, paz, tranquilidad, armonía, refugio, puro, relajación, café y cama;
- **асоціати з негативною конотацією:** dolor, tristeza, problema.

Отже, ми виділяємо такі семантичні ознаки *Lluvia*: Чистота,

Спокій, Пора для міркування, Бажання вкритися та пити каву, Біль, Сум.

Цікаво, що у деяких іспаномовних респондентів *Lluvia* асоціюється з café y cama, що означає ліжко та кава. Тож, лексема *Lluvia* має найбільшу кількість асоціатів з позитивною конотацією.

Тож, дослідження концепту ПОГОДА за допомогою асоціативного експерименту є дуже важливим для лінгвістичних досліджень, адже він дозволяє глибше розглянути багато культурних цінностей та сфер культурного світу, а також виділити відмінні компоненти асоціативних рядів, особливості вживання концептів, а також виявити особливості змісту ментальної одиниці, концепту, зумовлені культурно-історичним розвитком нації.

ВИСНОВКИ

Сучасне мовознавство на передній план висуває проблеми мови, культури та їх носія – людини, що відобразилося у появі такої галузі міждисциплінарного знання, як лінгвоконцептологія з її центральним терміном – концептом.

У пропонованому дослідженні була розглянута та проаналізована різниця між концептом та поняттям. Поняття є раціонально-логічним феноменом, очевидно, загальнолюдської значущості, а концепт – асоціативним, і як такий він відображає специфіку етнокультурного збагнення певного фрагмента світу. Поняття фіксуються у тлумачних і перекладних словниках, тоді як їхні асоціативні ряди – майже ніколи.

Концепт є ментальним утворенням, що характеризується складністю структури та неоднорідністю, будучи тривимірним утворенням, концепт включає предметно-образний, поняттєвий та ціннісний складники.

Наступним етапом нашого дослідження стало вивчення підходів до проблеми аналізу структури концепту. Серед процедур назовемо саме ті, що використані у нашому дослідженні: 1) семантичний аналіз слів-репрезентантів концепту, 2) етимологічний аналіз, 3) контекстуальний аналіз; 4) метафоричний аналіз; 5) паремійний аналіз; 6) лінгвістичний аналіз; 7) асоціативний експеримент. Розглянута методика комплексного аналізу концептів дає можливість висвітлити особливості змісту і структури концепту, виявити різноманітні мовні засоби репрезентації концепту, побудувати номінативне поле концепту, простежити особливості його реалізацій у контексті.

Під час дослідження **понятійного компоненту концепту ПОГОДА**, ми виявили низку лексем, що характеризують знання носіїв іспанської мови щодо концепту. Було встановлено етимологічне походження лексеми *tiempo*, як основного репрезентанту концепту ПОГОДА. Окрім того, концепт ПОГОДА в іспанській мові має досить розлоге номінативне поле, що включає цілу низку

дериватів, синонімів, гіпонімів різної частиномовної приналежності, що свідчить про актуальність аналізованого концепту в іспанській лінгвокультурі.

Наступним етапом стало вивчення **перцептивно-образного компоненту** концепту. Було з'ясовано, що концепт ПОГОДА в іспанській мові має доволі розлогий перцептивно-образний компонент, що включає в себе як перцептивні когнітивні ознаки, що формується в свідомості носія мови в результаті відображення ним оточуючої дійсності за допомогою органів почуття, так і образні ознаки, що формуються метафоричним осмисленням предмета або явища. Провівши контекстуальний аналіз, було виявлено, що перцептивний образ формують зорові, тактильні, смакові, звукові та нюхові образи, які виникають.

Стосовно метафоричної репрезентації концепту ПОГОДА можна зазначити, що концептуальна метафора, що є *важливим механізмом для розуміння* перцептивно-образного та ціннісного компоненту концепту в іспанській лінгвокультурі. В іспанській лінгвокультурі концепту ПОГОДА приписуються людські якості, візуальні характеристики, що представлено відповідно антропоморфними, перцептивними та візуальними ознаками перцептивної метафори.

Окрім того, під час аналізу фразеологізмів та паремій, що репрезентують концепт ПОГОДА, ми з'ясували, що вони містять в собі специфічне знання про об'єкт або явище реального світу, зумовлене культурними стереотипами, установками і цінностями представників іспанської лінгвокультури.

Більшість паремій виражає такі перцептивно-образні ознаки, як тактильність, візуальність, та навіть антропоморфні перцептивні ознаки. Варто зазначити, що за кількістю паремій зі словами на позначення метеорологічних явищ переважають саме ті, що виражають візуальні перцептивні ознаки концепту Погода.

Для вивчення **ціннісних характеристик** ПОГОДИ, ми звернулися до літературних творів авторів носіїв іспанської мови. Для аналізу літературних творів використали контекстуальний метод. Таким чином, концепт ПОГОДА

в іспанській лінгвокультурі має доволі розлогий ціннісний компонент. Адже, іменник ПОГОДА поєднується в іспанській мові з цілим рядом прикметників, дієслів, що виражають позитивну або негативну конотацію ментального утворення. Варто зазначити, що у літературних творах слова на позначення метеорологічних явищ виражають цілий спектр порівнянь, символів, спогадів та асоціацій.

Найчастіше **позитивних ознак** набувають такі метеорологічні явища, як тепла погода, сонце, зорі. **Негативних ознак набувають** такі явища, як гроза, дощ, блискавка, холод, грім, сніг. Хоча бувають випадки, коли одне і те ж слово на позначення метеорологічних явищ може вживатися у значенні як з **позитивним, так і негативним відтінком**. Окрім того, методом суцільної вибірки було **дібрано ряд прикметників та дієслів**, які поєднуються із словами на позначення погода. Проаналізувавши прикметники та дієслова, було виявлено, що вони можуть надавати як позитивного, негативного, так і нейтрального значення.

Наступним етапом стало **проведення асоціативного експерименту**. З метою проведення експерименту, було опитано респондентів через мережу Інтернет: за допомогою створеної анонімної Google форми.

З лінгвокогнітивних **позицій отримані в результаті експерименту 27** реакцій носіїв іспанської мови на слова на позначення метеорологічних явищ, репрезентують когнітивні ознаки концепту Погода та розподіляються за його основними структурними компонентами – понятійним, перцептивно-образним та валоративним компонентом досліджуваного концепту.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в аналізі метафоризації концепту ПОГОДА з точки зору його реалізації у дискурсі, а також дослідження концепту з урахуванням фактору територіальної варіативності іспанської мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. Москва : ЕдиториалУРСП, 1966. 75 с.
2. Байдак А. В. Экспериментальные исследования концептов «жизнь» и «смерть». *Известия Томского политехнического университета. Томский политехнический университет*. Экономика. Философия, социология и культурология. 2010. Т. 316, № 6. 228-232 с.
3. Баранов А. Н., Добровольский Д. О. Постулаты когнитивной лингвистики. Воронеж : Известия РАН, 1997. С.11-21.
4. Волохина Г. А., Попова З.Д. Синтаксические концепты русского простого предложения. Воронеж : Известия РАН, 1999. 131 с.
5. Воркачев С. Г. Лингвокультурная концептология: становление и перспективы. *Серия литературы и языка*. 2007. Т. 66, № 2. С. 13-22.
6. Воркачев С. Г. Методологические основания лингвоконцептологии. Теоретическая и прикладная лингвистика. *Аспекты метакоммуникативной деятельности*. 2002. Вып 3. С. 79-95.
7. Горошко Е. И. Интегративная модель свободного ассоциативного эксперимента Харьков. Москва : Изд. Группа «РА – Каравелла», 2001. 320 с.
8. Карасик В. И. Культурные доминанты в языке. Языковая личность : культурные концепты: сб. науч. тр. Волгоград-Архангельск : Перемена, 1996. С. 3-16.
9. Карасик В. И. Языковая кристаллизация смысла : монография. Волгоград : Парадигма, 2010. 428 с.
10. Карасик В. И. Языковой круг : личность, концепты, дискурс. Москва : Гнозис, 2004. 390 с.

11. Караулов Ю. Н. Семантический гештальт ассоциативного поля и образы сознания. Языковое сознание: содержание и функционирование. *XII Международного симпозиума по психолингвистике и теории коммуникации*. Москва : ИЯ РАН, 2000. С. 107-108.
12. Колесов В. В. Язык и ментальность. *Лингвокультурология и межкультурная коммуникация*. Санкт-Петербург, 2005. Т. 1. С. 12-16.
13. Лакофф Д., Джонсон М. Метафоры, которыми мы живем. Теория метафоры. Москва : УРСС, 2004. С. 387-415.
14. Лихачев Д. С. Концептосфера русского языка. *Серия литературы и языка*. Москва : Известия РАН, 1997. Т. 52, С. 3-9
15. Лукашкова О. Ю. Концепт «дружба» в русском языке. *Культура общения и ее формирование*. Воронеж : Изд-во Воронеж, 2001. Вып. 8. С.84-85.
16. Луньова Т. В. До питання про роль лінгвоконцептології у розвитку сучасної наукової парадигми і формуванні суспільного світогляду. *Філологічні науки*. Полтава : Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, 2017. Вип. 25. С. 76–81.
17. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика: учеб. пособие. Москва : Тетра Системс, 2004. 256 с.
18. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика: учеб. пособие. Минск : ТетраСистемс, 2005. 256 с.
19. Мошина Е. А. Сопоставительный анализ способов объективации концептов *надежда* и *hope* в русской и английской языковых картинах мира: Автореф. дисер. канд. Филол. Наук. Волгоград : КГУ, 2006. 24 с.
20. Носаненко Т. О. Паремійна профілізація концепту ПОГОДА в іспанській лінгвокультурі. *Різдвяні студентські наукові читання: Vita in lingua*. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2019. С. 102-103.
21. Носаненко Т. О. Полісемія дієслів на позначення метеорологічних явищ (на матеріалі іспанської мови). *Різдвяні студентські наукові читання: Vita in lingua*. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2017. С. 183-184.

22. Носаненко Т. О. Поняття та структура концепту в сучасній лінгвістиці. *Різдвяні студентські наукові читання: Vita in lingua*. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2018. С. 159-160.
23. Носаненко Т. О. Цінісні характеристики концепту ПОГОДА в іспанській лінгвокультурі. *Збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених «Молода наука – 2019»*: Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2019. Т. 2. С. 164-165.
24. Палеева Е. В. Концептуальный анализ как метод лингвистических исследований. *Теория языка и межкультурная коммуникация*. Курск, 2010. Вып 2(8). С. 1-5.
25. Попова З. Д. Полевая модель концепта. Введение в когнитивную лингвистику. Кемерово : Кузбассвуиздат, 2005. С. 12–45.
26. Попова З. Д., Стернин И. А. Когнитивная лингвистика. Москва : Восток - Запад, 2007. 313 с.
27. Попова Т. А. Концепт “wind” как компонент концептосферы “weather” в английском языке. *Вестник Череповецкого государственного университета*. 2017. №3(78). С. 87–94.
28. Потебня А. А. Мысль и язык. Киев : СИНТО, 1993. 192 с.
29. Привалова И. В. Интеркультура и вербальный знак (лингвокогнитивные основы межкультурной коммуникации). Москва : Гнозис, 2005. 472 с.
30. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики: монографія. Запоріжжя : Прем'єр, 2008. 332 с.
31. Приходько Г. В. Концепт «огонь» в картине мира русского народа. Новосибирск : Наука, 2005. С. 86–89.
32. Слышкин Г. Г. Лингвокультурные концепты и метаконцепты. Волгоград : Перемена, 2004. 290 с.
33. Степанов Ю. С. «Понятие», «Концепт», «Антиконцепт». *Векторные явления в семантике: Концептуальный анализ языка: современные*

- направления исследования: сб. науч. тр. Москва : Калуга, 2007. С. 19-26.
34. Степанов Ю. С. Квадратура смысла : Французская школа анализа дискурса. Москва : Прогресс, 1999. 416 с
35. Степанов Ю. С. Константы. Словарь русской культуры: Опыт исследования. Москва : Яз. рус. культуры, 1997. 989 с.
36. Степанов Ю. С. Методы и принципы современной лингвистики. 5-е изд. Москва : Едиториал УРСС, 2005. 312 с.
37. Стернин И. А. Значение слова и его компоненты. Воронеж : ВГУ, 2003.
38. Телия В. Н. Метафора в языке и тексте. Москва : Наука, 1988. 176 с.
40. Хорошун О. О. Концептуальна метафора: актуальні засади дослідження. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. Луцьк : ВНУ, 2010. С. 222-225.
41. Шаманова М. В. Национальная специфика отражения концепта «общение» в лексикофразеологической системе русского языка. Языки национального сознания. Воронеж : Институт языкознания РАН, 1999. С. 52-54.
42. Шепітько С., Волошина О. Порівняльний аналіз вербального втілення концепту «правда» на матеріалі російської, української та англійської мов. *Вісник Маріупольського державного гуманітарного університету*. 2009. Вип. 2. С. 337-349.
43. Buscador de poemas por palabras. URL: <https://www.buscapalabra.com/> (дата звернення: 30.08.21).
44. CORPES XXI. URL: <https://apps2.rae.es/CORPES2/view/inicioExterno.view;jsessionid=49AD5ED045C2EB1780FBF9ABB8B2E764> (дата звернення: 30.08.20).
45. El Tiempo digital. Ultimas noticias de Honduras. Clima de esta tarde. URL: <https://tiempo.hn/clima-de-esta-tarde-bajas-temperaturas-varias-zonas-honduras/> (дата звернення: 19.07.21).
46. Nosanenko T. O. Phraseological profiling of the concept WEATHER in Spanish linguoculture. *Topical issues of modern science, society and education. Proceedings of the 5th International scientific and practical*

- conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. Kharkiv, Ukraine. 2021. Pp. 1530-1533.
URL: <https://sci-conf.com.ua/v-mezhhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-topical-issues-of-modern-science-society-and-education-28-30-noyabrya-2021-goda-harkov-ukraina-arhiv/>.
47. Nosanenko T. O. Valuable features of the concept WEATHER in Spanish linguoculture. *Problems and tasks of modern science and practice. Abstracts of IX International Scientific and Practical Conference*. Bordeaux, France 2021. Pp. 388-389. URL: <https://eu-conf.com>.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

48. Леонтьева. А. А. Словарь ассоциативных норм русского языка. Москва : Моск.ун-та, 1977. 192 с.
49. Academic. Los diccionarios y las enciclopedias sobre el Académico. URL: http://enciclopedia_universal.esacademic.com (дата звернення: 30.08.21).
50. Academia. Diccionario de dichos y frases hechas. Alberto Buitrago. URL: (PDF) [DICCIONARIO DE DICHOS Y FRASES HECHAS, Alberto Buitrago.pdf](#) | Celinda Del Mar - Academia.edu (дата звернення: 25.09.21).
51. Astronomía. Diccionario de astronomía. URL: <http://www.astromia.com/glosario/troposfera.htm> (дата звернення: 30.08.21).
52. Elcastellano. Etimología: el origen de las palabras. URL: <http://www.elcastellano.org/palabra.php> (дата звернення: 30.08.21).
53. Real Academia Española. Diccionario de la lengua española. URL: <http://dle.rae.es/?w=diccionario> (дата звернення: 19.07.21).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

54. Ventanas al Universo. URL: <http://www.windows2universe.org/> (дата звернення: 19.07.21).
55. El País. *El periódico global*. Caen como moscas. URL: https://elpais.com/elpais/2019/02/18/eps/1550505314_705591.html (дата

- звернення: 17.07.21).
56. Curiosidario. Curiosidades de la lengua española. Más de 100 refranes cortos populares españoles y su significado.
URL: <https://www.curiosidario.es/refranes-populares-espanoles/> (дата звернення: 30.08.21).
57. El País. *El periódico global*. Los mejores descuentos para esta semana de lluvias. URL:
https://elpais.com/elpais/2019/10/22/escaparate/1571745440_909656.html
(дата звернення: 19.07.21).
58. El Periódico. *Edición global*. Pronóstico del tiempo en toda España.
URL: <https://www.elperiodico.com/es/tiempo/20191109/aemet-pronostico-clima-espana-09-noviembre-2019-7720625> (дата звернення: 19.07.20).
59. Quo. Refranes sobre el tiempo y el clima. URL:
<http://www.quo.es/naturaleza/refranes-sobre-el-tiempo> (дата звернення: 12.07.21).
60. Ventanas al Universo. La asociación Nacional de Maestros. URL:
<http://www.windows2universe.org/earth/Atmosphere/weather.html&lang=sp> (дата звернення: 19.07.21).
61. El País. URL: <https://elpais.com/> (дата звернення: 17.07.21).
62. Astronomía. URL: <http://www.astromia.com/> (дата звернення: 30.08.21).

ДОДАТОК А

ВІДПОВІДІ РЕСПОНДЕНТІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ВІЛЬНОГО АСОЦІАТИВНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ

Опитування респондентів проводилося через мережу Інтернет: за допомогою створеної анонімної Google форми, зовнішній вигляд якої можна продивитися за наступним посиланням: https://docs.google.com/forms/d/1LnvPIA08BwuF_3gI0HCDg5GUIJ1J5WVOIQ4IyQe2iLw/edit?usp=sharing. Загальний перелік відповідей респондентів на кожне із п'яти питань вказаний у таблиці:

Час	¿De qué procedencia es?	Escriba las tres primeras palabras que Usted asocia con la noción relámpago?	Escriba las tres primeras palabras que Usted asocia con la noción trueno?	Escriba las tres primeras palabras que Usted asocia con la noción nieve?	Escriba las tres primeras palabras que Usted asocia con la noción lluvia?	Escriba las tres primeras palabras que Usted asocia con la noción niebla?
06.10.2021 18:30:53	América Latina	Trueno , rayo , descarga	Ruido , estallido , estruendo	Frío , blanco , invierno	Aguasero , chubasco , llovizna	Bruma , obscuridad , amanecer
06.10.2021 18:47:52	América Latina	Fuerza, irá, poder	Invencible, fuego, amor	Suavidad, frío, paz	Calma, ternura, limpieza	Misterio, fortaleza, serenidad
06.10.2021 19:04:52	América Latina	Luz, nubes y clima	Sonido, electricidad y luz	Frío, humedad y clima	Húmedo, agua y frío	Frío, lluvia y humedad
06.10.2021 19:07:10	América Latina	Empezará a llover	Tener mucha precaución	Tiempo de disfrutar	Tiempo para pensar	Disfrutar de la vista
06.10.2021 19:09:32	América Latina	Lluvia, obscuridad, tranquilidad	Brillo, paz, tranquilidad	Frío, escarcha, hielo	Paz, tranquilidad, armonía	Frío, accidentes, obscuridad
06.10.2021 19:31:35	Los Estados Unidos	Ruido, luces parpadeantes	Gran ruido, oscuridad	Frío, invierno, ropa gruesa	Agua, día nublado, paraguas	Visión limitada, humo, frío
06.10.2021 20:05:55	España	Ruido, luz, temporal	Nube, ruido, lluvia	Blanco, reluciente, geométrico	Húmedo, gota, mojado	Gris, subconsciente, irreal
06.10.2021 20:27:49	América Latina	Belleza, inminencia, velocidad	Impacto, ruidoso, potente	Tranquilidad, reflexión, detenimiento	Reflexión, dolor, calma	Confusión, vacío, miedo
06.10.2021 20:33:11	América Latina	Velocidad - Fuerza - Luminoso	Estruendo - Impacto - Relámpago	Granizo - Copos - Helada	Frío - Llovizna - Refugio	Oscuridad - Nublado - Turbiedad
06.10.2021 21:03:44	América Latina	Resplandor vivo producido x las nubes cuando están eléctricamente cargadas	Sonido fuerte cuando el rayo eléctrico choca	Agua congelada q cae de las nubes a baja temperatura	Gotas de agua q caen de la nube	suspensión de gotas pequeñas en un gas
06.10.2021 21:10:14	América Latina	Luz, electricidad, esplendor	Sonido, onda, ruido	Cristalino, congelar, agua	Agua, gotas, mojar	Oscuridad, espeso, nubes

06.10.2021 21:20:07	América Látina	Ruido, fuerza, coraje	Rayo, nubes, electricidad	Blanco, cristalino, navidad	Agua, transparente, puro	Sombra, Nebolina, opaco
06.10.2021 23:09:27	América Látina	Luz, fuerza, electrico	Sonido, fuerza, miedo	Frío, blanco, brillante	Agua, gotas, viento	Humo, nublado, oscuro
06.10.2021 23:25:58	España	Estallido, tormenta, electricidad	Ruido, susto, respeto	Blanco, suave, frío	Mojado, olor, ducha	Blanco, ceguera, humedad
06.10.2021 23:42:05	América Látina	Luz que produce un trueno	Ruido que produce un relámpago	Sólido, 1 estado físico de agua formado por cambios de temperatura	Estado líquido d agua que caen del cielo	1 estado de agua, pequeña gotas de agua suspendidas en el aire por el cambio de temperatura
06.10.2021 23:53:17	América Látina	Luz, Destrucción, Velocidad	Ruido, Destrucción , Fuerza	Blanco, Pureza, Navidad	Tristeza, Problema, Mojado	Problema, Visión, Perspectiva
07.10.2021 0:56:06	América Látina	Luz, electricidad, rapidez	Ruido, estrucendo, lluvia	Blanco, frío, invierno	Agua, relajación, limpieza	Blanco, humo, bruma
07.10.2021 1:14:00	América Látina	Luz, velocidad, lluvia	Ruido, tormenta, noche	Frío, blanco, montaña	Agua, mojado, inundación	Visibilidad, amanecer, ruta
07.10.2021 16:07:39	América Látina	Ruido, truenos y viento	Lluvia, viento y relámpago	Frío, blanco y resbaloso	Viento, café y cama	Humedad, visión y frio
07.10.2021 16:10:11	América Látina	Rápido ,Fuerte ,Brilloso	Golpe , Estruendos o , Estrepitoso	Frío , Blanco , Norte	Agua ,Mojado , Humedad	Visibilidad ,Perdido ,Soledad
07.10.2021 16:17:36	América Látina	Fugaz concreto rápido	Ruido fuerte chocar	Frío alegría disfrutar	Refrescante vida agua	Abrigo nubes fuerza
07.10.2021 16:32:00	España	Electricidad, ruido, poder	ruido, sonido, rayos	Frio, belleza, blanco	Agua, tristeza, nostalgia	Húmedo, Borroso, inesperado
07.10.2021 16:35:45	España	Ruido, Poder, Electricidad	Ruido, Miedo, Tormenta	Frío, Belleza, Tranquilidad	Nostalgia, Agua, Tristeza	Misterio, Inesperado, Borroso
07.10.2021 17:19:37	América Látina	Sentido, reacción, pensamiento	Choque, sentimiento , sentido	Sentido, frío, congelado	Sentido, reacción, ideas	Nublado, sentido, reacción
08.10.2021 1:53:29	América Látina	Energía , luz , rapidez	Sonido , fuerte , molesto	Invierno , blanca ,fria	Agua, frío, mojado	Opaco, peligroso, blanca
08.10.2021 4:06:02	América Látina	Fluidez , reflejo, rapidez	Hiperactivo, dinámico, eficaz	suave , razonable, delicado	Dinámico, compasivo, seguro	Fugaz, recíproco, normal
09.10.2021 12:35:04	España	Luminoso, peligroso, globular	Ruidoso, inesperado, incomodo	Resbalados o, sucio, frío	Mojado, paraguas, charcos	no se ve nada, es frío, conducir es peligroso

RESUMEN

El objeto del estudio en este trabajo es el concepto Tiempo en la linguocultura española.

El objetivo consiste en analizar las peculiaridades de la estructura y contenido del concepto Tiempo en el español.

La base teórica y metodológica: los principios fundamentales de la teoría de investigación conceptual en la base lingüística (A. M. Prihodko, T. A. Popova, V. I. Karasik, V. A. Maslova, I. A. Sternin, Y. Stepanov), análisis del concepto Tiempo en la base del inglés (T. A. Popova, 2017), del uruguayo (S. Shepitko, O. Voloshina, 2009), y del ruso (V. I. Karasik, 2010).

Los resultados obtenidos consisten en la conclusión que el concepto es una entidad mental, que se caracteriza por su complejidad estructural y su heterogeneidad. Siendo una entidad tridimensional, el concepto incluye tales componentes como nominativo, perceptivo y valorativo. Entre los métodos de analizar la estructura conceptual se destacan los siguientes: 1) el análisis semántico de las palabras que representan el concepto, 2) el análisis contextual, 3) el análisis etimológico; 4) el análisis metafórico; 5) el análisis fraseológico; 6) el análisis lingüístico; 7) el experimento asociativo.

La metodología examinada del análisis conceptual integrado nos ha dado la oportunidad de destacar las peculiaridades de la estructura y contenido del concepto Tiempo, identificar los varios medios lingüísticos para representar el concepto, distinguir las especificidades de su realización en el contexto. Al realizar el análisis conceptual, se han destacado los rasgos de tales componentes del concepto Tiempo como nominativo, perceptivo y valorativo en la linguocultura española.

Palabras clave: *concepto, linguocultura española, tiempo meteorológico, lingüística cognitiva, componente nominativo, componente perceptivo y valorativo del concepto.*

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Носаненко Тетяна Олексіївна, студент(ка) 2 курсу, форми навчання денної, факультету іноземної філології, спеціальність 035 Філологія, адреса електронної пошти tatiananosanenko@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему **«Концептуалізація погоди в іспанській лінгвокультурі»** відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;
- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;
- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) _____